

Ціна: \$5.00

ГОТУЙСЬ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО НОВАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в усіх країнах — \$20.00
американських доларів.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

HOTUYS MAGAZINE

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

ЮНАК

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО ЮНАЦТВА

Появляється щомісяця. Річна передплата в усіх країнах — \$20.00
американських доларів

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

Mrs. Olha Kuzmowych, 221 Fire Island Ave., Babylon, N. Y. 11702, U.S.A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:

YUNAK MAGAZINE

2199 Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada — M6S 1N2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
І ІНФОРМАЦІЇ

PLASTOVY SHLIAKH

Адреса редактора: Wolodymyr Sochaniwskyj, 39 Hillcrest Dr., Toronto, Ont.

M6G 2E2
CANADA

ВІДСНІТЬ
ПЛАСТОВІ СТАНИЦІ
В ДИТРОІТІ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1 (84)

Торонто

1988

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Квартальник

Січень-Березень 1988

ч. 1 (85)

January-March 1988

Реданція:

Mr. W. Sochaniwskyj, 1045 Bloor Street West, Toronto, Ontario
M6H 1M4

Адміністрація: 2199 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1N2
Tel.: (416) 769-7855

Редакційна Колегія:

Володимир Соханівський, Адольф Гладилевич,
Марко Горбач,
Теодосій Самотулка,
Тоня Горохович — технічний редактор

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата: 20 дол. америнанських у всіх країнах

Просимо своєчасно повідомляти нас про зміну адреси.

Журнали, які повернуться не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за доплатою одного доляра від посилни.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Magazine,
2199 Bloor St. West, Toroton, Ontario, Canada — M6S 1N2

Набрано і надруковано у Видазництві "Новий Шлях"

Published by the New Pathway Publishers Limited
297 College Street, Toronto, Ont., Canada, M5T 1S2

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Січень-Березень 1988

ч. 1 (85)

January-March 1988

ВЛАСНІСТЬ
ПЛАСТОВОЇ СТАНЦІЇ
В ДІТРОЙІ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

У ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТІЯНСТВА РУСИ-УКРАЇНИ

Це справді дуже трудно було писати цю статтю, бо в душі кружляло настирливе бажання: як би то зібрати найкращі, найглибші й найзворушливіші думки та якнайвлучніше висловити свої людські почування з початком ювілейного Року про удержавлення християнства Руссю-Україною в 988 році.

У розмислах на цю тему зродилося також таке питання: Як це могли почуватися наші предки в той епохальний час нашої історії? Ця надзвичайна історична подія мусіла бути вагома й велична, що це бракує слів описати її, а то навіть не має до чого її порівняти. Навіть знесення так зненавидженої панщини чи кріпацтва не дорівнювало силі феномену удержавлення християнства. Середником комунікації були, хіба, гінці, носії естафет та звичайний індивідуальний контакт з уст до уст. Київці мусіли почуватися радісно й щасливо. Це ж їхнє князівство перше на північ від Чорного моря під проводом свого князя зробило було таке важливе рішення. Люди Київської Русі вже десятки років перед тим були освідомлені та розуміли

велич і корисність, безмірність і вагомість, людяність і при тому божеськість нової ідеї Христа, яка була відома в багатьох країнах світу. Напевно дехто міг мати сумнів, декому було жалко покидати "власне" чи "рідне" поганство, себто легітимні передхристиянські вірування, які ї мали дещо з вселюдських ідей християнізму. Це ж було подібно з Старинним Римом і Римською імперією, де ідеї Христа були відомі вчасно з наук самого Христа й апостолів та люди йшли свідомо на смерть за ті ідеї аж до часу офіційного удержавлення християнства римським імператором Теодосієм 380 року, коли ті туртури за віру скінчилися в Римській імперії.

Правдоподібно свідомість наших предків Київської Русини могла бути тоді високою, як і невисокою вона була в інших країнах. А все ж таки наші предки знали вагу родини, її суть, мали прив'язання до своєї околиці, де вони вже жили стало, дехто вже навіть міг розуміти чи мислити про плем'я, яких тоді було більше. Розуміння чи свідомість народу як цілоти щойно могло зроджуватися в умі князя Володимира, себто князь Володимир бачив і відчував спільність походження та життя громадян свого князівства. Він знав і бачив спільність і подібність мови, побуту, вірувань, культури, людських почувань, спільність прямивань поглядів, а передусім спільність і відчуття потреби мати одного провідника володаря, тобто влади князівства. Оце так народжувалася українська нація.

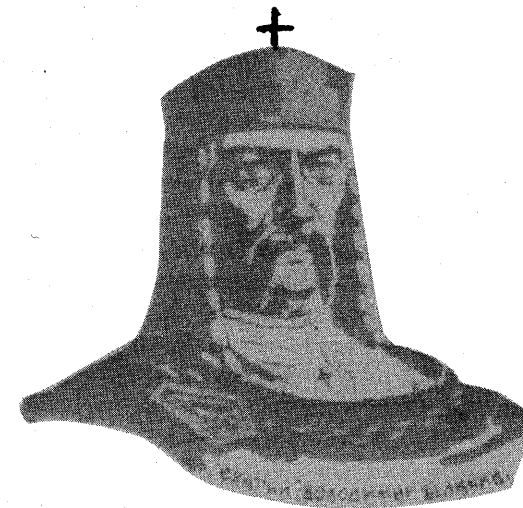
Суть і велич того дня мусіла бути незабутньою і неповторною, бо перетривала тисячу років історії нашого народу, даючи і сіючи Боже Слово іншим та золотою і часто кривавою ниткою історичної пам'яті народу сягнула до сучасності. Тут напевно промінював Св. Дух, бо наш нарід і культура могли зникнути чи згинуть за тисячоліття, як згинули чи зникли інші народи чи навіть цивілізації. Можливо Боже Провидіння має наш нарід у Свойому пляні.

З перспективи тисячоліття сьогодні бачимо й оцінюємо геніяльність Володимира, що зробив таке епохальне рішення удержавити християнізм. Він силою своєї власної особовості, свого інтелекту і взагалі маєстатом володаря, своєю власною поведінкою неначе могутній чародій змінив цілковито напрям і шлях життя нашого народу. Як поганин зі всіма якостями і хотіннями поганина, він переродився на нову людину християнина, яку народ і Церква остаточно визнали Великим і святым. Великим, бо був державним мужем великого калібру.

Дехто з чужинців називав його каганом королем, інші імператором. Він розумів, що у державі повинна правити одна людина. Але одночасно, як на ті часи він був "демократом", бо шукав опінії і порад у співробітників та радів доброю опінією про нього в народі. Він дуже дбав про своє військо-дружину, шукав державних і родинних зв'язків з іншими державами і людьми, об'єднав усі українські землі та бажав народові миру, не шукав і не грабував чуже, воював завзято, коли була потреба, заохочував до освіти, щоб піднести загальний рівень народу, усунув кару смерті, дбав про культуру, книги. Святим він став через його духову зміну. З прийняттям християнства жив згідно із засадами науки Христа. Він доцінював схід і любив Захід. Він дав нашому народові взірець, приклад, як жити. Творив закони, використовував поміч і знання чужих, платив їм за це чесно і не допускав їх до влади.

У цей ювілейний час передумаймо спокійно і послідовно про велич 1000-ліття, Його Творця. Як від 988 року зросла в народі думка, інтелект, знання і досвід. Ми повинні краще і ясніше бачити й розуміти, святість і геніяльність і дороговказ Володимира Великого, чому наш Святий став ним, щоб чергове тисячоліття України, українського народу в Україні і діаспорі суціль, було щасливіше.

Володимир Соханівський

ДО ДЖЕРЕЛ ДУХОВОСТІ

Юрій Кульчицький

З ХРЕСТОМ І ТРИЗУБОМ

Сьогодні відзначаємо два великі державні Ювілеї. Тисяча років тому, в році 988 рішенням Володимира Великого Русь-Україна стала християнською державою. Другим актом 22 січня, 1918, сімдесят років тому, Україна відновила свою державність та розпочала новий етап життя як вільна, самостійна соборна держава.

Перший ювілей, акт хрещення України обвіяний легендами, здогадками, словами літописців, істориків та церковних мужів. Акт хрещення мав політичний та релігійний характер. Це була подія, яка ішла з духом часу та гідна рішення нашого володаря Володимира Великого. Був цей акт фактом позитивним тому, що більша частина української людности вже була охрещена. Про цей факт свідчать історичні події пов'язані з Ігорем, Святославом та Ольгою. Але рішення охрестити чи визнати Україну християнською було вчинком мужности, духового переконання та політичного обдумання. Україна Володимира Великого стояла поміж двома могутніми духовими та військовими потугами поміж християнством та мусульманством. Хоч Україна була імперією і ніхто не міг диктувати їй віроісповідання, рішення було на часі, і Володимир, будучи великим державним мужем, цього рішення не відмовився, навпаки, як свідчать літописи, його шукав. Духово Україна була готова на християнство ще з часів Св. Андрія Первозванного. Андрій перший підняв хрест на київських горах та тим охрестив нашу церкву апостольською. Володимир вдруге підніс хрест на київських горах, але вже не тільки як скромний учитель, але як могутний оборонець, який стримував поганські орди та передав це завдання своїм нащадкам і нам. Він розпочав місію, яка з часом завершилась охрещенням всіх земель Русі та багатьох чужих народів.

З християнством Україна набрала більш культурних та організованих форм. Володимир Великий прийняв тризуб як геральдичний знак свого володіння. Тризуб карбувався на монетах, на церковних цеглах та всім, що було власністю нашого великого, в історії знаного, кагана. З Греції вислано

Володимирові монарші регалії та правдоподібно і титул царя або цезаря, який, як нам відомо вживав його син Ярослав Мудрий про це говорять археологічні знахідки в Софійському Соборі. Володимирове вінчання з Анною з Палеологів, грецьких імператорів, надало Києву нової поваги у міжнародній політиці. На Україні відкрито школи, бібліотеки, монастирі та церкви. Церковна та замкова архітектура набрали небувалої краси в церемоніях візантійської пишноти.

На зовні виглядало б, що Україна стала візантійською маріонеткою чи сателітом. Насправді воно так не було. Будучи самостійним могутнім полководцем та володарем, Володимир не міг собі зв'язати рук та свободу руху. Він добре знав зрадливу візантійську вдачу, і це він диктував візантійцям з позиції сили й примусив візантійських цісарів признати його силу та віддати йому Анну за жінку. Його родинне споріднення не стримувало його від контактів з папою та Заходом, навпаки він запрошував єпископів та священників із Заходу та окремо вітав впливи болгарського охридського патріархату. Цеж вони допомогли перевести церковну літературу на зрозумілу старослов'янську мову.

Часи були небезпечні та повні інтриг. Історики підтверджують, що грецька орієнтація на Україні здобула перемогу багато пізніше, як 1054, і не було жодних непорозумінь, коли йдеться про династичні вінчання чи віроісповідання. Це значить, що Церква Володимира Великого була в щасливому стані самостійности та вибирала, а не сліпо приймала накази одного чи другого церковного центру.

З усього сказаного виходить, що Київська Русь була стабільною політичною одиницею, якою кермувала тверда рішуча рука. Переведене хрещення в 988 році охоплювало виключно українські землі навколо Києва. Хрещення було переведено спокійно, а не так, як у наших сусідів поляків, які п'ятдесят років після свого хрещення мусіли придушувати поганські повстання. В самій автохтонній Україні цього не було. Були повстання на землях, які завоювали українці. Землі, які сьогодні звуться російськими, боролись проти християнства та під проводом своїх "волхів", поганських священників, нанесли великої шкоди молодій Церкві. Це вони стримали поширення християнства на північ і тому їхні нащадки, сьогоднішні росіяни, не мають підстав на твердження, що Росія хрестилась в 988 році. Навпаки, як твердить Нестор літописець у "Повісті Времених Літ", це вони протиставились Хрещенню в Новгороді та це вони

замордували багато Київських місіонерів.

Християнство в Україні пробудило велику творчість на верхах та в низах народу. Всі, абсолютно всі великі твори, які Москва легкою рукою собі сьогодні присвоює, були написані на Україні. "Повість Временних Літ" Нестора, "Руська Правда" Ярослава Мудрого, "Патерікон", "Поученія Дітям" Володимира Мономаха, "Слово о Полку Ігореві" це тільки мале число зразків літератури, яку подивляє світ, були писані українцями в Україні. Печерська Лавра, а за нею інші українські монастирі закоринили свої філії по цілій Русі. Київські, себто українські монахи ширили, плекали та писали про патріотизм, про нашу Церкву та нашу Київську державу. Печерська Лавра, вже довго після московського поневолення українців залишилась вірною українським християнським державним традиціям, яким сприяли Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Митрополит Іларіон та інші.

Церква Володимира була тим цементом, щоєднала Київську Русь та боролась проти "крамоли", княжих міжусобиць. Вона видвинула та вимагала поваги до Києва як до "Матері городів руських", як до перлини сходу, як до Святої Русі. Київ до нападу А. Боголюбського був недоторкальною Меккою, що не відважився жодний князь плюндрувати чи нападати своїми військами.

Крім ворогів сусідів, доля судила Києву бути на шляху кочовиків. Це місто зі своїми золотими банями, багатством та порядком вабило їх. Велика Римська імперія подібно впала через постійні напади кочовиків, які перед нападом на Рим, ще з свіжими силами плюндрували українські землі та руйнували організацію наших антських предків. З рук кочовиків загинув славний Бож, повішений на хресті разом з своїми сімдесятьма вождями староукраїнської антської федерації. З рук кочовиків загинув могутній Святослав. У самому Києві на місці, де відбувся жорстокий бій з кочовиками, Ярослав Мудрий побудував Собор Св. Софії, як подяку за спасіння. Його нащадки продовжували цю боротьбу, а сам Володимир Мономах брав участь у понад 70-х боях з поганями. Про історичну ролі України у захисті християнства й західного світу науковці Заходу пишуть, що Київ став захисником Християнства. Це значить, що "Київ перейняв військовий і духовий провід, який досі очолювала Візантія та Середня Азія від четвертого століття. Великими коштами Київ став оборонцем християнства проти відновлених азійських кочовиків".

Війни довели Русь до розпачі. Деякі князі вже не хотіли ділити

долі святої Русі. Перший монгольський напад відбивали українці. Другий напад не оминув неутраляних князят, між ними суздальських, які скоро приспособилися до низького чобота великого хана. Впав Київ, повалилась Десятинна церква під тягарем оборонців. Впала важко поранена Київська Русь. Оборонець та володар Києва Данило старавсь врятувати Україну підписом хрестоносного трактату і одержав корону від папи Інокентія. Хоч хрестоносний похід не відбувся, Данило зумів затримати Галицько-Волинську Державу та продовжувати славу і традиції Київської Русі. Під його кермою Україна залишилась західною державою в час, коли суздальсько-московські землі цілковито підупали під азійські впливи та стратили майже всі впливи Київської Русі.

Дальша історія України відома. Коротко проіснувала Литовсько-Українська держава, яку скасовано Люблинською Унією 1569 р.

Зі смертю князя Юрія Тройденевича, Галицько-Волинські землі відійшли під панування Польщі та Литви. Литовське панування на Київщині не відрізнялось від українського правління, воно шанувало українські традиції, науку та переходило на наше віроісповідування. В судах панувала українська мова, а українські вельможі одружувались з литовськими і через свою культурну зверхність асимілювали їх. Подолана Україна завоювала завойовників, але Люблинська Унія 1569 р. скасувала українські здобутки, як і литовську державу. Але вогонь старих київських традицій горів далі. Навіть у польській займанщині росли братства, друкарні, школи, Ставропігійське братство, Острозька Академія. Могиланська Академія та інші. Вони кріпко тримались всього українського, стримували злі явища, які появились з контр-реформацією, творили нові стилі архітектури та після Берестейської Унії розвинули релігійно-полемічну літературу, якою може гордитись кожний висококультурний нарід. Мова про якусь релігійну боротьбу брат проти брата — це нісенітниця та сплетні, які використовують вороги, щоби роз'єднати та панувати над Україною.

Жахливі історії про Гайдамаччину були на користь католицькій Польщі та православної Росії, що остаточно спільними військами гасили це народне повстання.

Хоч польські історики з задоволенням описують успіхи Речі-Посполитої в боротьбі проти турецько-татарського світу, заслуга не була їхня. Геополітична кон'юнктура не змінилась. Так як давніше Україна стояла на шляху кочовиків, так і тепер вона

стояла поміж трьома великими потугами — Польщі, Росії і Туреччини. Щоб боронити себе проти нападів, Україна мусіла творити своє військо. В скорому часі це військо під такими провідниками, як Сагайдачний не раз рятували Польщу від загибелі, а західній християнський світ від жахливого спустошення. Названі — “оборонцями православ’я”, запорожці часто воювали під прапорами папи та святої римської імперії. Останній такий приклад це в 1683 р., коли врятовано Відень від неминучої загибелі. Отак Запорізька Січ продовжувала християнську боротьбу, яку вела та за яку впала Київська Русь-Україна. Гетьман Іван Мазепа ясно пригадував та не відмовлявся від цих світлих традицій і в розбудові церков та Могиллянсько-Мазепинської Академії доказував чим він керувався і який шлях він вибрав.

Завойована Греція своєю культурою та могутністю завоювала свого агресивного римського завойовника. Рим приймав грецькі культурні надбання, але ніколи не наважився присвоїти грецької історії та минулого. Українська стародавня культура завоювала понурій північ, який після монгольського наїзду на Русь вернувся до того понурого минулого.

Довгі роки під монгольським пануванням затерли всі предмети, які дав золотоверхий Київ фіно-угорській півночі. Затерлись демократичні ідеали, справедливість і гуманність. Московські царі одержавши титул від монголів прийняли і **азійську жорстокість та деспотизм**, а замість, православ’я, **царослав’я**, себто цезаропапізм. Християнство, яке так пізно і з трудом організували киявці на півночі, занепало та відстало від християнських догм, які проповідували всі головні віроісповідання Рим чи Царгород. Україна, натомість, переживала свою релігійно-інтелектуальну золоту добу. Братчики Могиллянської Академії теж студіяювали на найбільш-престижових університетах світу та знали найновіші педагогічні методи. Нікон, тоді московський патріарх, бачучи жалюгідний стан православ’я в Росії, попросив братчиків допомогти йому в релігійних реформах. Могилянці мотивовані релігійними причинами та ревністю попереписували церковні книги, завели обрядові зміни та навіть навчили москалів правильно хреститись. Зорганізовано школи, створено церковну ієрархію, в якій більшістю домінували українці. Церковна музика творилась українцями, такими як Ведель, Бортнянський та Березовський. Але не вдалось знищити царослав’я. Нікона цар ув’язнив, а в релігійному житті Московщини запанував розкол та ворожнеча

до всього українського. Запанувала релігійна поверховість, яка даліше маскувала жорстокість, бо була і є чужою Київській Русі-Україні. Так вдруге Московія відмовлялась від українського християнства, а цар Петро у ХУІІІ ст. мусів силою причіпляти свою форму християнства народові, що сьогодні має претенсії на тисячоліття.

Настали жахливі часи на Україні. Українську Церкву зліквідовано, Гетьманську Державу знесено, а Січ знищено. Але життєздатність українського народу, старі традиції Київської Держави та християнства, не дали йому загинути. В 1917 р. царат захитався, а його почали валити українські відділи петроградського гарнізону, які відмовились стріляти на демонстрантів. Революція почалась! Постав російський тимчасовий уряд, а в Україні створено Центральну Раду з проф. М. Грушевським на чолі. Народ пробудився, військові частини українізувались, селяни активізувались та озброювались, а Київські дзвони грали, коли 22 січня 1918 р. на Софійському майдані, прочитано четвертий універсал:

“Народе України!

Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі вільна Українська Народня Республіка. Здійснилася давня мрія Твоїх батьків, борців за волю і право робочого люду”.

Київ, святий Київ, Київ Володимира, охрестив свою волю. На місце двоголового орла, російського царя, Центральна Рада актом 22 березня 1918 прийняла Володимирів тризуб, як герб України. Тризуб, пише проф. Онацький, був державним знаком України саме в ті часи, коли Україна від св. кн. Володимира до Ярослава Мудрого — панувала, як суверенна, самостійна й наймогутніша європейська держава, на всіх тодішніх історичних українських землях. Тому-то тризуб, в порівнянні з іншими колишніми державними відзнаками, представляє найвищу українську державну ідею, з якою в’яжуться ідеї суверенности, самостійности, соборности і — сили, а також — і найдавнішої нашої історичної традиції, “що в’яже сучасність із найдавнішим нашим історичним минулим в одне нероздільне ціле”.

Під хрестом і тризубом проголошено злуку українських земель 22 січня 1919; Під хрестом і тризубом взято Київ об’єднаними арміями України в серпні 1919 р.; Під хрестом і тризубом постала Закарпатська Україна 15-го березня 1939 р.; під хрестом і тризубом проголошено Акт 30-го червня, 1941 р.; Під хрестом і тризубом сьогоднішня Україна воює з безбожницьким

атеїзмом Москви; та під хрестом і тризубом відзначаємо цього року тисячоліття хрещення України.

Відновлена Українська Держава не встоялась, але в нещадній жорстокій боротьбі, під хрестом та тризубом, в двадцятому столітті виросла нова українська людина, виросла обновлена Церква, виріс дух, який кличе на ще одне хрещення і на воскресіння.

Г И М Н
на 1000-ліття
Хрещення Руси-України
для шк., або дів. хору

Слова: Зореслав
Музика: Мирон М. Федорів

Торжествено
форт.

О все-лас-ка-вий і все-мо-гу-чий Бо-же все-світ-лу, Твор-че чу-
Ти-ся-чу ро-ків ми збе-рі-га-ли Скарб наї-цін-ні-ший — ві-ру ба-
дес, До Те-бе кли-че в піс-ні гри-му-чий Вся У-кра-ї-на, на-рід у-
кві. Тюр-ми, Си-бі-ри нас не зла-ма-ли і не зла-ма-ють на-ших си-
весь: За дар хре-щен-ня, лас-ку спа-сен-ня — Бо-же, хай бу-де сла-
ва То-бі! Для У-кра-ї-ни Ти будь нат-хнен-ня і пе-ре-мо-
га у бо-роть-бі!

*) фортеп'яні тоді самі і що при них хори.

Г И М Н
на святкування Тисячоліття Християнства Руси-України

*О вселаскавий і всемогутий
Боже всесвіту, Творче чудес,
До тебе кличе в пісні гримучій
Вся Україна, нарід увесь:*

*За дар хрещення, ласку спасення —
Боже, хай буде слава Тобі!
Для України Ти будь надхнення
і перемога у боротьбі!*

*Тисячу років ми зберігали
скарб наїцінніший — віру батьків.
Тюрми, Сибіри нас не зламали
і не зламають наших синів!*

*За дар хрещення, ласку спасення —
Боже, хай буде слава Тобі!
Для України Ти будь надхнення
і перемога у боротьбі!*

Д-р о. Мирон Стасів

УКРАЇНСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО МІЖ ЗАХОДОМ І СХОДОМ

Розглядаючи християнізацію Руси-України за найновішою історіографією, зауважуємо, що християнство проникало в країну швидше, ніж Володимирове хрещення. На жаль, його початки не легко уточнити, але без сумніву, воно пов'язане з грецькими колоніями при берегах Чорного моря та місіями Кирила і Методія.

Щоб як слід прослідити це питання, нам треба приглянутися його минулому, сучасному та майбутньому, бо ці три явища мусить пережити так одиниця, як суспільність. Все те тому, щоб не спустити з ока напрямну та щоб не розгубитися. Тільки у навітленні минулого можемо слушно втішатися перспективою в нашому сучасному та бачити властиві горизонти нашого майбутнього так особистого, як суспільного.

Понад тисячу років рвучка струя політичних, культурних, суспільних, релігійних і церковних подій несе українську людину з минулого в майбутнє і тому потрібно уважного погляду в минуле, бо від того залежить сучасне й майбутнє.

Той принцип є важливий так для одиниць, як для цілих народів. Бо здорові духом і тілом народи, глядять у своє минуле, у свою історію і плекають культ героїв-предків, святкують ювілеї і річниці осіб та подій; вивчають минулу славу, але й вчаться на невдачах і неспіхах. Одночасно народи кволі стогнуть під ударами сучасності. Їх огортає панічний страх перед майбутнім, але вони уникають шукання поради в минулому, тобто в своїй історії. Забувають вони, що саме ота минувшина, славна чи трагічна, вклала в їхнє тіло й духа елементи сучасного безсилля чи трагедії.

На той сам зразок Христова Церква має свою історію. Церква, як видима організація християнського і релігійного життя людства, має своє минуле — свою історію.

Від тисячоліття релігійність українського народу — християнська. Історія християнської релігійності, серед українського народу і на українській землі, — це історія української християнської Церкви, бо християнська релігійність є завжди церковна. Тому ця наша історія має свої верхи і свої низи;

часи свого хрещення. процвітання і часи своїх катакомб, свого укриття. Має вона своїх праведників і святих, але і має і таких своїх членів, що кинули темну тінь на велике діло Боже, пофальшували його чи використали на свої людські, неправедні цілі. Та власне в тих світлотінях проявляється виразніше та правда, що Церква — це не тільки діло людське, бо серед людей збувається, але й діло Боже, бо від Бога походить і до Бога доводить.

До тієї історії належить і наше релігійне, і церковне сучасне, яке творитиме окрему добу в цій історії. Його ми всі переживаємо і знаємо, але може як слід не розуміємо та іноді витягаємо фальшиві висновки про майбутнє українського християнства в Україні. Тільки вглянувши в минуле, в інші доби тієї історії, зможемо зрозуміти краще, що діється і відчуваємо причину того, що діється сьогодні. Бо в минулому лежить світло, яке може розв'язати багато з того, що діється в сучасному, та розкрити й утвердити надію на майбутнє. Це якраз є важливою причиною — чому нам потрібно поглянути в наше минуле.

Від самих початків історії людства на землі стрічається історія завжди з релігійністю людини у різnorodних її проявах: у думанні, відчутті та поведінці. Конкретна історична людина була релігійною, а це ґрунтується на самих природних питоменностях людини в її природі, тобто створеній і обмеженій в часі, в просторі, в своїх спроможностях.

Християнство — це не вислід вияву релігійних природних змагань людини. Християнство є об'явленням, фактом даним з-поза людської природи; з гори, з небес, від Творця. Християнство — це релігійність надприродна, подана людині окремим божим актом, для задоволення отієї основної природної релігійності людини, отієї туги за Богом-Творцем, за правдою, за праведністю, за щастям. Християнство є прямого Божого походження. Христос, як Богочоловік є його началом і змістом.

Цей історичний релігійний контакт між Творцем і сотворінням збувся в точно означеному часі й просторі, публічно, видимо; не тільки душевно, але й фізично. Бог став людиною, прийняв людське тіло, людську природу, об'єднав її в собі, і став Богочоловіком. З того маленького гірничого зерна розрослося велике історичне дерево, яке обняло цілу нашу планету.

Вибравши собі учнів, яким передав свою науку, Христос післав їх у цілий світ, кажучи: "Ідіть і навчайте всі народи..., навчаючи зберігати все, що я заповідав вам. І це я з вами по всі дні аж до кінця віку". З того є ясним, що християнство є місією, є

посланням, яке треба нести народам. Ото ж християнство є місійне, а не спекулятивне: приходить посланням, словом, а не як результат людських міркувань. З того стає очевидним, що поширення християнства у світі має свою дуже складну історію, на яку склалися прерізні елементи: число післаних апостолів, засоби лучби-транспортиції, географічні віддалі, політичні устрої, суспільні звичаї, якими йшло Боже послання до людини; це шляхи людські, якими крокує нашою планетою Бог-Творець.

Такими людськими шляхами прийшло Боже послання і на причорноморські степи, як виповнення мандату: "Ідіть навчайте всі народи!"

Християнство, хоч і походить з небес, прийшло на українську землю людськими шляхами, силою християнської місії. Має воно свої незамітні початки і поступовий зріст. У цьому світлі треба нам і розрізнити історію християнства на українській землі, а зокрема історію християнства в українському народі. Історія християнізації української землі та історія християнізації українського народу не мають однакової спільної довжини. Сучасна українська територія має довшу історію за історію українського народу, що прийшов на неї в певну історичну добу, на зміну іншим народам, яких перекотила через українські степи історія людського поселення на нашій планеті.

Українська земля лежить в одному з важливих лучбових вузлів євразійського суходолу. Знаний водний шлях — від греків до варяг, — як згадує про це літописець, описуючи подорож апостола Андрія Первозванного на київські гори та далі Дніпром на північ. Також і Мала Азія, яку скоро опанувала християнська місія, була на досяг руки сухопутнім шляхом. Ось тому на українських землях можна знайти сліди християнства вже в перших століттях історії християнського світу. Від цього природнього географічного положення України залежить у великій мірі її етнічна, політична, культурна, а за тим і релігійна доля.

Християнство зблизилося до української землі знаними тодішніми сухопутними і водними шляхами. Тодішня римська "вселенна" охоплювала отой середземноморський світ, що був територією римської імперії та територією християнської місії в перших століттях її історії. Своім південним чорноморським берегом українська земля була включена в цей простір, а й зазублена в систему водних доріг тієї великої імперії.

Український чорноморський берег і Крим були в тому часі засіяні цілим рядом грецьких торговельних факторів, а то й

колоній, ба навіть деколи мілітарними станицями для оборони інтересів Візантії. І тим шляхом, мабуть, приходять в українські землі перші слова християнської благовісти. Можливо, що це не були найкращі апостоли цієї "євангельської благовісти" — оті купці, торговці — хапчиви на зиски. Але між тими всіма людьми були не раз і справжні християнські мученики, ісповідники, оборонці правовір'я. Для прикладу згадати б тут св. Климента Папу, засланоного на Крим близько 100-го року нашої християнської ери, а згодом ченців константинопольського чернецтва, в часах так званого іконоборства, яке шаліло у Візантії. Та, мабуть, у тому часі українські предки жили племінною масою в глибині країни і крім торговельних зв'язків мали небагато взаємин з тими предтечами християнства на українських землях, що й дивились на тих скитів згори, як на варварів ще недорослих до вищої релігійної культури.

До того, ще з другого століття починаючи, просякання цих християнських і культурних елементів на північ від чорноморського берега раз-у-раз перепиняла мандрівка готів, винищуючи чи послаблюючи квітучі грецькі колонії, а з тим і початки християнства. Якраз на тій українській території готська Азія вперше стрінулася з християнством і досить скоро зазнала на собі ублагороднюючі впливи християнської культури. Це сталося на переломі четвертого століття, на жаль, в еритичній аріанській формі. Готи та їх послідовники якоюсь мірою перепинили проникання християнства далі на північ. Але безсумнівно, що деякі округи християнського вчення попались і тому населенню.

З хвилиною, коли за Константина Великого і його синів християнство одержало громадське право на свободу релігійної пропаганди, то за тим на чорноморських степах постало справжнє місійне християнство в організованій формі. Тому не диво, що вже в четвертому столітті воно занотовує організовані форми християнської місії серед готів, з єпископами і готською біблією єпископа Фулфілі.

Розбиття готів новим плем'ям гунів причинилося до їх пересунення з українських земель на захід та до остаточного їхнього прийняття християнства. Нова держава гунів закріпилася на довший час на чорноморських степах, даючи тій території повну стабільність, яка послужила також християнству. Знаходимо різні записи літописів про готську і скитську церковну організацію, що треба причислити до християнізації української землі.

Ще виразніші християнські передісторичні традиції має Крим, де в тому часі процвітала окрема понтійсько-босфорська держава. Тут маємо вже виразну християнську організаційну традицію, яку історики стараються провести аж до історичних часів українського християнства (аж до часу, коли Корсунь на Криму почав грати якусь майже провідну роль в християнізації української держави).

Приявність єпископа Корсуня з Криму на Вселенських Соборах, починаючи від Єфеського 431 р., вказує на давню християнізацію, коли вже в тому часі була зорганізована єпархія. Що більше, на Першому Нікейському Соборі 325 р. стрічаємо так званого готського кримського єпископа та босфорського єпископа керченської протоки. Тим же процесом вже 860-му році в Тьмуторокані бачимо єпископа — єпархію. (*Чубатий М. Історія християнства на Русі-Україні, т. 1, Нью-Йорк 1965, ст. 80-100*).

З постановом західно-римського царства франків, яке знайшло свій символічний вияв у коронації царя Карла Великого в 800-му році, починаються змагання за слов'янські землі. У половині IX-го століття границі політичних інтересів і культурних впливів між східним (візантійським) і західним (германським) римським царством, у загальному проходили по такій лінії, яка від Балтійського моря, Вислою, Сяном — перетявши західні Карпати, сходила невиразною лінією до Адріатику в околицях сьогоднішнього Трієсту. Уже при тодішньому поселенні слов'янських племен, ця границя поділила слов'янський світ на дві частини, на які діяли відмінні політичні, культурні й церковні впливи. Переглядаючи карти політичних кордонів з-перед Першої, а навіть після Другої світової війни можна завважити, яке далекосяжне значення мало це давнє закреслення сфери впливів з дев'ятого століття на дальшу політичну, культурну, а то й релігійну історію слов'янського світу взагалі.

Більш-менш по такій самій лінії, в половині дев'ятого століття, загострилась проблема християнства та християнської Церкви, яка носить назву проблеми Сходу й Заходу.

Змагання за слов'янські землі збулося у двох етапах: В першому йдеться про території на південь від Карпат, від половини дев'ятого до половини десятого століття. Мова тут про політичну, культурну, релігійну долю Болгарії, Хорватії, Чехії, Моравії, Словаччини та Словенії. В другому етапі, що тривав від половини десятого до половини одинадцятого століття, йде мова

про лужицьких сербів, поляків, русичів-українців, білорусинів, росіян.

Коли в половині дев'ятого століття постали дві сильні слов'янські держави: Болгарська і Моравсько-панонська, ними зацікавилися давні політично-культурно-церковні центри — Рим і Візантія. Вже тоді в обидві країни широко проникло християнство та його культура: в Болгарію з Візантії, а в Моравію з тодішньої латинської Німеччини. Політичні впливи йшли в ці країни під прикриттям християнізації. Тому першим кроком молодих володарів було вибити з рук політиків головну зброю: хрест, і так забезпечити себе й політично. Моравія (Ростислав) zagrożена політично німцями, покликала християнських місіонерів з Візантії, з якою вона дружила для політичної оборони перед германським світом. Тож Візантія вислала Солунських братів — Кирила і Методія (863). Навпаки, Болгарія будучи під політичним тиском Візантії, прогнала свою грецьку ієрархію та просила церковної допомоги від Заходу, з Риму. Саме в тих часах і з-за цих причин прийшло до першого поважного зудару, чисто церковного характеру, між Римом і Візантією, за часів патріарха Фотія. Непорозуміння між Фотієм і Римом усунуено щойно тоді, коли було привернено попередній стан на Балканах: Рим відкликав з Болгарії своє духовенство, а Візантія своє з Моравії.

Кирило і Методій були обзнайомлені з слов'янським світом задля чого Візантія посилає їх в Моравію. Ще перед своєю поїздкою в Моравію, в Корсуні на Криму, вони стрінули св. Євангелію, написану "роськими письмени" і чоловіка "глаголюша тою бесідою" (*Чубатий, 1 ст. ст. 92*). З того виходить, що християнізація Чорномор'я не обмежувалася до самих греків, а за найновішими дослідженнями вона ширяла дорогою "від греків до варяг" та степами.

Кирило і Методій, як відомо, стали компетентними місіонерами і основоположниками Помісної Церкви в Велико-моравській державі, яка своїми впливами ширилася далеко поза гори Карпати аж по Одру й горішню Вислу. Десь коло 900-го року засновано Краківську єпархію та правдоподібно також Перемишську. (*Чубатий, 1 ст. ст. 132*).

Наслідник Ростислава Святополк зараз по смерті Методія (885) проганяє його учнів, приймаючи латинське християнство. Учні пішли не лише до Болгарії, але також на тогочасне горішне Повісля та Карпати. Коли 894 році німці розгромили державу Святополка, то туди мусіло податися більше число політичних утікачів, серед яких були й християни. А коли згодом, у перших

десятиліттях десятого століття угорська орда натиснула мілітарно на моравську державу по лінії річища Дунаю, то для Моравії єдиною хвірткою рятунку була таки ота "моравська брама", що вела над горішню Віслу, в околиці Кракова. Там мусіло спасатися і багато моравських християн перед угорською загрозою. Вони та Методієві учні принесли з собою і слов'янське християнство на північ від Карпат, скріпляючи так давнішу вже мирову християнську місію в цьому просторі, до якого безпосередньо прилягала й українська земля своїми західними областями. Є сліди — і сьогодні є їх щораз більше в сучасних археологічних розкопках польських археологів, — що звідси те християнство проникало далі на північ, тобто над середу Віслу і над річку Ватру, де тоді творився певний політичний і етнічний центр, що дав початки польській державі Пястів. Але не тяжко припустити, а то є й деякі сліди, що воно проникало і на схід, річищами Сяну й Дністра, тобто в Галичину, у так звані Червенські Городи, та знайшло тут певне поширення. Знаними тоді торговельними шляхами могло досягти й Галича, в дальшому ж — і Києва над Дніпром. Саме цим простором проходив давніший уже шлях з Кракова через Галич і Київ до Азії.

Всі ці історичні процеси перетиналися на українських землях, створюючи певні проблеми, явища так політично-етнічного, як культурно-релігійного характеру. Можна ствердити загальне явище: всі вони в якійсь мірі були місійними, тобто несли з собою християнські елементи та залишали на українських землях певне нашарування християнського думання і діяння.

Із перехрещення цих рухів на українських землях упродовж десятого століття, постала Українська Княжа Держава і Українська Християнська Церква.

В цій українській державі, в тому самому десятому столітті, прийшло і до сформування християнської церкви з головним осідком в Києві.

З того стає ясным, що християнізація на Русі-Україні проходила різними шляхами — південно-східній Тьмуторокань та західній Галичина. Як також, на центральних землях Київських полян, стрічаємося з християнізмом ще перед початком Київської Імперії (878 або 880). Що більше, Аскольд і Дир, князі полян, були християнами і напевно не тільки самі, але зі значним числом підданих.

Під 944 чи 945 роком знаходимо документ договору князя Ігоря з Візантією, з якого доказується, що в дружині київського князя християни займають визначне місце та, що в тому часі в

Києві була церква св. Іллі, а це вже говорить про присутність якогось духовенства.

Коло 975 року спостерігаємо, що в дорозі до Константинополя княгиню Ольгу супроводжав місцевий священик Григорій. Тому дивним стає оповідання про спровадження священників з Корсуня Володимиром для масового хрещення киян.

Християнізація Руси-України ще за часів княгині Ольги, виглядає, дійшла до такого рівня, що треба було її завершити своєю ієрархією в Помісній Церкві. Отож св. Ольга вже 961 р. одержує єпископа Києва в особі Адальберта з Німеччини.

В часи володіння Ярополка (72-979), внука княгині Ольги, папа Бенедикт УІІ-ий вислав до нього посольство, а це вже вказувало б на те, що в Києві в цьому часі була ієрархічно завершена Церква. Годі ж бо припускати, що папа посилав посольство туди, де щойно майбутній володар мав би увести християнство.

Послідовно за тим, старання св. Ольги і її двох внуків, київських князів — Ярополка і Володимира, це не щойно християнізувати, але вже існуючу християнську спільноту оформити в окрему Помісну Церкву.

Так само володіння Ярослава Мудрого (1019-1054) позначене дуже широкими зв'язками із Заходом. Не даром його звано тестем Європи. В тому самому часі його відносини до Візантії були напружені, ба й вибухли зударом 1043 р. і щойно під 1050 роки прийшло до перемир'я, а в 1051 році на київському митрополичому престолі сидить ставленик князя Ярослава-Іларіон.

Наслідник Ярослава Мудрого, його син Ізяслав (1054-1078) продовжував дружні взаємини зі Заходом. Тільки засівши на київському престолі, вітав у себе папське посольство, що його післав папа Григорій УІІ-ий. Цей папа змагав до цього, щоб Церкви, які були в сфері візантійських впливів не відпали від Риму. В тому часі вже діяла Керулярова схизма, але не на Русі-Україні. У відповідь на папське посольство князь Ізяслав післав до папи своє посольство в 1075 р., що його провадив син Ярополк. Він старався про королівську корону, яку папа Григорій УІІ надав Ярополкові, як королеві Руси-України.

З постановом Галицько-Волинської держави зв'язки з Апостольською Столицею продовжуються та завершуються об'єднанням і коронуванням Данила.

У висліді повищої дружби в нашій Церкві впроваджено свято

Перенесення мощів св. Миколая Чудотворця до Барі (1087), чого нема у візантійців. Дальше прибуття архієпископа-митрополита Петра на Ліонський Собор 1245 року, на якому він сказав правовірно визнання віри перед самим папою, потверджує дружні зв'язки Української Церкви з Римом.

З нижче сказаного стає ясным, що в дев'ятому та десятому століттях слов'янські країни переходили менше чи більше тяжкий період культурної боротьби між двома видами культурного, а за тим і релігійного характеру. Україна своїм географічним положенням була власне тією ідеальною країною, де ці дві культури, ці дві форми християнства себе раз-у-раз не виганяли, не виключали, але де вони стрінулися, схрестилися, де могли давати синтезу. В Україні не прийшло до виключности і таких же ексклюзивних культурних і релігійних розв'язок, як це сталося в інших країнах слов'янського світу. Болгарія, наприклад, для синтези була занадто близька географічним положенням до Візантії і Константинополя, а Хорватія до Заходу й Риму; подібно Чехія і Польща стояли близько до латинсько-германського світу. Україна лежить на розі цих рухів чи впливів, і там вони мусіли незмінно схреститися, стрінутися і вирівноважити свою подбоекву силу в нічию: і з цього скористала українська земля і нарід.

Як висновок викладеного можемо сказати: Україна в десятому столітті мусіла стати християнською. Тут не могло повторитися те, що сталося дещо раніше в Болгарії і Чехії-Моравії, де прийшло до вигнання латинського духовенства і реорганізації болгарської церкви за візантійським зразком, з одного боку, і вигнанням візантійського духовенства і реорганізації церкви за латинським зразком, з другого боку.

В Україні вирішили не зовнішні, але внутрішні сили, духовні вартості одної чи другої форми, як вони тоді представлялися очам українського християнства. Українська Церква ради такої врівноваженої політичної ситуації мала нагоду вибрати і — вибрала. Прийняла зразки візантійської культури та церковности, і разом ніколи не заперечувала значення і вартості західноєвропейським релігійним цінностям. Бо хоча, з-за зовнішніх причин, вона дала першість візантійським формам, то, в доборі внутрішньо-християнських вартостей та елементів, Україна змагала впродовж своєї тисячолітньої історії до синтези Сходу й Заходу.

РЕЛІГІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА В ЛІТЕРАТУРІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Сучасна літературна творчість в Україні не оминає релігії. “Церква — це не просто додаток до культури” — каже Валентин Мороз, “але все те, без чого людина стає робочою художньою”.

Є релігійна проблематика в прозі й поезії. Подаємо тільки деякі цитати й згадки про окремі твори: “Собор” Олеса Гончара: Героєм цього твору є храм у селі Зачіплянка. Його збудували запорожці після зруйнування Січі на пам'ятку нащадкам. Святиню комуністи використовували як склад кормів для худоби, як природничий музей. Над вітарем були прибиті голови тварин, іконостасу не було, був нелад, павутиння. Провідний комуніст Володька Лобода запланував перебудувати собор на розваговий клуб, але охоронила храм баба Шпачиха. А сирота з села дівчина Єлька, переживаючи хвилинне моральне заломання й шукаючи полегші для душі в святині, ось як реагує на зустріч із зневаженим храмом.

“У височині центрального купола було блакитно, як у небі, серед золотих зірок сяючо білів намальований голуб з розкинутими крилами, цілком зберігся і портрет якогось небесного юнака святого в ясночервоній одежі... Там не було ні пилюки, ні павутиння, там панувало світло небес. Густо блакитне небо й по ньому — золоті зірки!

Я споганена, мене споганили, я не смію, не маю тут права стояти! — воляло у ній каяття... Ясним, не зогидженим тільки й зоставсь отой острівець собору вгорі, чистотою та високістю навіював і на неї острах, чистоту спокути, відчуття провини і якихось непевних надій... Ота краса вгорі, — чому вона їй раніш не відкрилась?”

Довкола собору побудував Гончар образ життя людей у країні, в якій доля їх залежить від браконьєрів — духовних калік типу Володьки Лободи. Вони нищать собори, скидають з п'ядесталів національні святощі, намагаючись згасити тисячолітні зусилля Божого в людині — огонь її духу — у змагу до досконалости, людей, які не роблять божка з бездушною істоти чи з фальшивої ідеї.

У творі “Диво” Павла Загребельного проблематика побудована також довкола собору — храму св. Софії у Києві. У нашій історії була довга і запальна боротьба народу в обороні

соборів. Запорожці й цілий народ виявляли велику силу в обороні віри й релігійних переконань. Автор “Дива” пов'язує святість у відношенні людей до храму не з релігією, а з красою:

“Весь храм розписаний в наші барви стояв посеред Києва і посеред цілої землі писанкою, людською радістю...”

“Київ приймав церкву Софії дивуванням і захопленням. Ішли поглянути на диво свої люди — багаті й бідні, тупоголові й вразливі душою, приходили, приїздили, приповзали в сподіванні зцілення, були тут удови, сироти, жебраки, сліпці й хромі...” “... в неоднаковості бань була прихована гарномнійність, безупинність руху кам'яних мас, церква мов би плавала поміж землею і небом...”

Будує храм Сивоок, мистець з Божої ласки. Він переконує Ярослава Мудрого, щоб не давав храму споруджувати грекам-чужинцям, сам береться його будувати. Зводить дивосвятиню, краса якої полонить уже віки любителів і визнаців краси. Але Сивоок, обдарований Божою ласкою, творить храм для Божества, сам у Бога не вірить, бо “Ні християнський Бог, ні поганські божки безвіркам непотрібні”. Таких поглядів у творі багато й це хиба цього цікавого твору. Сьогоднішні безвірки мають своїх божків, але їх нема як впровадити у проблематику поважного твору, а тим більше перенести у такі давні часи, як початки християнства в Україні. Але ж для Сивоока краса є піснею його душі, його просвітленністю, ранковою прозорістю, яку він увібрав у себе ще з дитинства з Церкви Богородиці в Києві з її дзвонами, полум'ям свічок, з її архітектурою, священодіянням у ній.

Твір Миколи Руденка “Хрест” сповнений глибокої філософської національно релігійної проблематики. У ній багато автобіографічних ноток. Поет сам пройшов шлях комсомольця, охоронця дачі Сталіна, фронтового політрука, секретаря парторганізації “Спілки письменників України” і закономірно дійшов до глибоко релігійної поеми “Хрест”, бо в житті шукав “нової віри”. Не зміг жити без неї через повноту духовности і живі чуття.

Героєм поеми — залізний більшовик комісар Мирон. Він повертається з війни, в Україні голод, руїна, пекло. А на тлі їх гульня партійців. Люди навезені в Україну з Курська бенкетують, прославляють “рай”. І божевільна Христя, що побила своїх дітей, бо хотіла накормити тракториста.

Але Миронове серце живе, воно запалало вогнем, шукає Бога. У мертвому селі шукає могили матері. Рідна мати об'явилась йому

світлом зорі. І тоді він почув гру на кобзі. Грав сам Христос. Мирон просить у Христа відповіді, що її шукають спрагнені Божої справедливості. А Христос, що згодом з'явився у постаті сивоголового кобзаря, володаря Думи і Слова, будиши "єдиним Богом на землі", разом з Мироном пішли будити в народі віру до життя, прагнення перетворити камінь у людину, стати опором Сатані.

Кінчиться поема картиною лету душ померлих з голоду з України в Канаду.

*І він, земляк, прийняв безсмертні душі —
Дітей, батьків та сивих матерів.
Тепер вони у час дощів і суші
Для тебе хлібець шлють із-за морів.*

*Не поспішай зернину розмолоти,
Бо в тебе є невиплачений борг,
Збагни слова, які без позолоти
В зернину кожну закладає Бог:*

*Слухайте, люди, люди!
Палі шляху вам не буде,
Ждіть чи не ждіть дощу —
Далі я вас не пушу.*

*Хлібом з-за океану
Вам не загоїти рану
Там, де земля вмира.
Думайте!...
Вам пора.*

9) заклик до всього народу України піти слідами автора — знайти Бога, збагнути таємниці буття вірою в Бога, стати зрячим, що Безмежність, Вічність, Правда, Добро, Краса — БОГ! Коли Бог відсутній у людини — це її загибель. Кожний плекає божественне в собі, прямує до нього. Без такого прямування життя стає сірою нудьгою, жорстокістю, тупою, гнітучою і безрадісною буденщиною.

У поезіях Ігоря Калинця відчуваемо захоплення мистецькою красою храму ("Церква"), поет передає екстазу свого захоплення тисячолітньою культурою, яку він побачив у церкві, його душа спалахнула "усім на всіх і вся: величчям, вірою і болем...

*(ВІН) вийшов з церкви — і засяв
тисячолітнім ореолом".*

У. Пелех

ЗА ПОНОВНУ РОЗБУДОВУ ПЛАСТУ

Пл. сен. Петро Саварин

СВЯТКУВАННЯ 75-РІЧЧЯ ПЛАСТУ В ЧІКАГО

- 1) Ми не змінимо своєї долі, якщо не змінимо себе.
- 2) Швидше дійдемо до мети, якщо будемо творити братерства /сестрицтва для досягнення мети.
- 3) Розплинемося вповні в чужому морі, якщо не пізнаємо себе, і свого минулого, а зокрема — якщо не будемо патріотами на ділах.

Влітку цього року, вітаючи пластуство на гірці біля Парляменту в Оттаві, я сказав Пластові з нагоди його 75-ліття від Світового Конгресу Вільних Українців не лише побажання дальших успіхів і росту, але й признання за 75 років успішної виховної праці з українською молоддю. Це саме хочу зробити сьогодні й тут, у Вас, що теж відмічує цей Ювілей, а зокрема 40-ліття праці для української молоді Чикаго. Але, вітаючи Пласт від СКВУ з його Ювілеєм в Оттаві, я застерігся, що не тільки буду хвалити, бо як пластун я знаю, що "не все гаразд у голяндському королівстві", тобто у Пласті.

Врешті, говорити людям тільки те, що їм подобається, не помагає, а крім того мені хочеться, щоб Пласт далі думав критично, і тому мої думки сьогодні прошу так трактувати і як певні, побазовані на особистому досвіді, обсервації з праці в українській і загальноканадській спільноті, і як думки-сугестії праці пластуства на майбутне.

Щотижневі сходи, гутірки, ігри, забави, пісні, виступи, прогулянки для юнацтва чи новацтва, чи табори — речі знамениті. Зберігання національних, народних чи релігійних традицій — чудове! Але скільки з нас, а зокрема зі сеніорату і старшого пластуства займається виховною працею? А що роблять, що дають, чим ЖИВУТЬ решта з нас? Куди йдуть всі інші сеніори і старше пластуство, який їхній вклад у життя нашої спільноти в діаспорі, яка їхня ФУНКЦІЯ в поході генерацій? Яка їхня мета чи ціль?

Читаючи поточну пресу, слухаючи радіо і телебачення,

завважуємо, що чимало найінтелігентніших, успішних і багатих осіб у наші часи йдуть до тюрем. І питаємося: чому? Чи не через ароганцію, корупцію, жадобу гроша? Немає сумніву! А з другого боку, чому величезна більшість терпить безробіття, нужду, безпросвіття й інші лиха, якщо не через апатію, інерцію, пасивність? Теж немає сумніву!

Колись людство майже вповні займалося фізичною працею, продукувало потрібні на життя речі руками. Тепер же, принаймні світ в якому ми живемо, високо зіндустріялізований і зурбанізований, вже до великої міри живе з техніки, а окремі його сектори навіть “роблять гроші” в нечуваний колись спосіб: продаючи біржеві асигнації, бонди, забезпечення, “фючерс”, “комодітіс”, “мючуал фандс”, речі, які існують тільки на магнетній плівці компютера, є лише електронічним імпульсом, світляним вогником на екрані, а цілі міста все що роблять, то обслуговують і прохарчують людьми. Колись ніхто не вірив, що людина зможе літати в зоряні простори, та й воювали люди зі собою здебільша ручною зброєю, а тепер вже говоримо про “зоряні війни”, генетичну інженерію чи “ейдс” з одного боку, а з другого — про чародійні лікарства і перещеплювання цілих людських органів. Колись гинули від війн тисячі, сотні тисяч, а тепер — мільйони, десятки мільйонів. Щобільше, тепер людство зазнає навіть геноциду, гине від смерті плянованої, як оце недавно згинули мільйони жидів від нацистського голокосту, а мільйони нашого народу від комуністичного голодомору. Отак часи змінилися і далі міняються.

На жаль, культура гроша на базі обслуговуючої економії (мані калчир ін дзе сервіс ікономі) також не гарантує миру, добробуту і щастя автоматично. Навпаки! Ці великі цілі далі вимагають великих зусиль. Світ далі належить до тих, які сильні, які думають, які готові, фізично і морально, які не мають страху постати за свої права. Тих, що мають відвагу навіть принести жертву за свої переконання й свободу!

На фоні того, як часто ми, сеніорат і старше пластуство, застановляємося над життям і всім тим, що діється довкруги нас? Як часто думаємо, яка є наша мета і функція, чи функція нашої організації? А якщо не призадумуємося і не мислимо, то хто має, хто буде за нас розважати й про всі нові проблеми думати? Жити тільки для себе і для своєї безпосередньої родини, і не героїство, і замало, бо ж за нами є ще наша організація, наша спільнота, церква, держава, цілий світ. Колись основники Пласту закликали до “мандрівки життя” майже в дослівному того слова значенні, “зі

співом веселим, бадьорим”, але тепер перед нами — іншого роду мандрівки! Мандрівки, якщо хочемо жити, в наукове, мистецьке, політичне життя, участь у громадському, організаційному, адміністративному житті, якщо не хочемо, щоб нас розтоптали! Чи ми готові до тих мандрівок, а якщо не готові, то чому ні, і хто за нас піде? Що більше, тепер дарма йти втоптаними дорогами, шляхами наших предків та ще й з мапою в руках, а часто треба пробиватися без сліду вперед, керуючись тільки знанням. А тоді виникає питання: чи маємо, здобуваємо те знання, чи заохочуємо наших дітей до нього? Звичайно, ми змагаємося за рівність і справедливість тут, в країнах нашого поселення, і за відзискання державности там, на рідних землях, але чи часом не змагаємося тільки “на словах”, пасивно, забуваючи застосувати у нашій змагу модерні принципи і засоби, а й взагалі — чи ми стаємо до того змагу зорганізовано і солідарно, і критичною масою, а не так, як наші предки? Мусимо розуміти, що свобода сьогодні, це не лише свобода від панування над нами чужинців, але й свобода від нужд, безробіття, безпросвіття, від залежності економічної навіть у власній державі! Гедонізм, матеріалізм, егоїзм як реп·яхи чіпляються недосвідченого мандрівника, бажаючи над ним запанувати, і зупинити його у його мандрівці до мети, і якщо він не має зі собою морального, етичного компасу, якщо він не знає зокрема, яка в нього мета і ціни, яку треба заплатити, щоб її досягнути, хіба він до неї дійде? Мені здається, що завданням Пласту на наступне чверть століття: дати українській діаспорі той моральний етичний компас, допомогти їй поставити основи, які існуватимуть вічно, навіть тоді, коли наші брати й сестри в Україні виборять собі незалежну самостійну державу! Чи він готовий до цього? Чи Пласт готовий бути тими дріжджами, тим ферментом тим моральним провідником, що збереже нас в розсіянні як ВІЧНУ УКРАЇНСЬКУ ДІАСПОРУ, а нашому народові на рідних землях допоможе здійснити свої мрії у власній демократичній державі? Ось на які питання нам треба сьогодні шукати відповідей, і над якими я хочу тепер коротко зупинитися.

І так моя перша практична теза звучить:

МИ НЕ ЗМІНИМО СВОЄЇ ДОЛІ, ЯКЩО НЕ ЗМІНИМО СЕБЕ!

Тут не маю на меті переводити психологічну аналізу типових українців, але й не можу поминути майже відвічної нашої хиби: браку почуття єдності, солідарности, відповідальности одного за всіх, а всіх за одного. Мазепа правду казав: “през незгоду всі пропали, самі себе звоювали”, і “не всі в один гуж тягнули”. Як інакше пояснити століття неволі під пануванням наших сусідів,

яничарство і вислугування власть-імушим? Ще століття тому українці були такі ж чисельні, як і росіяни, а під цю пору — росіяни принаймні вдвоє стільки, так багато з нас засимілювалося, так багато з нас були духово рабами і перейшло на службу чужим, замість стати відважно за своє!

Згідно зі статистикою, в ЗСА повинно би бути близько півтора мільйона українців, а в Канаді — яких 750,000, а насправді скільки нас? Скільки належить до наших церков, організацій, установ, скільки говорить українською мовою, читає українську пресу, складає свої гроші в українських установах? Половина, третина? А чейже ми тут вільні, і ніхто ні не силує нас, ні не карає. Жиди, вірмени, китайці, здається тих проблем не мають. Ось що я маю на думці, коли говорю: якщо хочемо змінити свою долю, мусимо змінити себе, свій характер. Я переконаний, що коли батько-мати не говорять українською мовою, не читають української преси, не купують українських журналів чи книжок, не належать до українських організацій, не жертвують на українські потреби, не ходять до української церкви, то не будуть цього робити і їхні діти, а згодом і внуки. Чуд в світі немає. Діти-внуки йдуть за прикладом своїх матерів і батьків. Я не маю сумніву, що мандрівка народів далі відбувається: одні ростуть і розвиваються, а інші занепадають і зникають з лиця землі. Нам необхідно треба пізнати себе, зрозуміти свої хиби, а зрозумівши їх: почати наново. Народ, який хоче жити, мусить навчитися задовольняти не лише потреби тіла, але й потреби духа, рівноважити інтереси особисті з інтересами публічними, рівноважити національне із державним, а зокрема ніколи не забувати, що крім минулого і теперішнього — є майбутнє. Інакше чому б писав Шевченко своє послання “до живих, мертвих і ненароджених”, і “на Україні і не на Україні сущих”? Згадуючи теперішнє, минуле і майбутнє я вважаю, що всі ми відповідаємо за свідомість нашого народу, його історичну пам'ять, його теперішній стан, і його долю у майбутньому, своє “призначення”. Саме про те призначення написав колись Богдан Лепкий чудовий вірш під наголовком “Ідуть роки”, 4-та і 5-та строфа, в яким ось як звучить:

*“Ідуть роки, та оставляють людям досвід:
Живий народ потрапить кожную втрату
Відзискати колись в роках наступних,
Якщо лиш віри він в своє призначення не втратив!”*

Моя друга теза каже: **МИ СКОРШЕ ДІЙДЕМО ДО МЕТИ, ЯКЩО СТАНЕМО.СКРІЗЬ ТВОРИТИ БРАТЕРСТВА/СЕСТРИЦТВА.**

Як всі знаємо, це ж 1988 рік, РІК 1000-ліття ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ. Уявімо собі, щоб сталося, коли б так поодинокі пластові станиці, чи курені/сеніори та старші пластуни) взязи собі за завдання: а) завербувати до українських садочків чи рідних шкіл 1,000 дітей, або б) закупити і роздати 1,000 брошур про цей Ювілей поміж нашими співгромадянами, або в) самим закупити або розпродати 1,000 томів АЕУ 2 англійською мовою, або г) придбати 1,000 передплатників на українські газети чи журнали, або... г) жертвувати самим, чи знайти 1,000 жертводавців, які б подарували з нагоди 1000-тя Хрещення України по тисячі доларів на різні проекти, таку як Гарвардський, Мюнхенський, Української опери, чи будь-які інші громадські чи національні цілі, або... е) знайти спонзорів чи самим спровадити 1000 українців втікачів до ЗСА і Канади. Можна би теж поспробувати, хто вірить у СКВУ і потребу репрезентації на самім вершку, зорганізувати 1000 фундаторів СКВУ, по \$1.000 і СКВУ міг би за відсотки оплатити ексекутивного директора. Менше амбітні могли б з тої нагоди зорганізувати для туристів з нагоди Ювілею відвідини різних українських церков, інституцій, шкіл, організацій, у власнім місті, чи десь далше.

Це тільки приклади для моєї тези, сугестії можливих форм святкування 1000-тя Хрещення України. Якщо є група людей, яка знайде собі якусь ціль, виробить плян і стане до неї змагати, то багато чого можна зробити. В Едмонтоні колись невелика група приятелів заплянувала і виконала такі проекти: запровадження української мови до середніх шкіл Альберти, зорганізування англійсько-українських двомовних шкіл, заснування Села Української Культурної Спадщини, заснування Канадського Інституту Українських Студій, а під цю пору — плянується заснування при Грент МекЮен Коледж Центру Українського Розвитку. Можна згадати теж заснування КФУС, яка тепер видає АЕУ 2 (січні вийде 2-ий том, а перший вже закупили біля 8,000 осіб, головно в Канаді), чи заснування Кафедри Української Культури і Етнографії при нашій Університеті Альберти, завдяки жертвенності панства Гуцуляків, наших друзів-пластунів з Торонта) Можна би вкінці згадати, що група ентузіастів кілька років тому зібрала понад \$300,000 і поставила в Едмонтоні 2 опери, “Купало” і “Запорожець за Дунаєм”.

Громада — великий чоловік, а все, що треба, то невеликої групи ентузіастів, готових попрацювати. Я не буду тут згадувати чимало Домів для старших, включно із Домом Опіки ім. св. Михаїла, які тепер служать нашій спільноті.

У світлі тих прикладів, зреалізованих і незреалізованих, хіба неможливо було б з нагоди 1000-ліття Хрещення України нарешті доповнити до 100,000 Фонд Дрота, 100 осіб по \$1000 всього, а в нас вже є 100 заможніших сеніорів. Можна би придбати теж 1000 передплатників наших пластових журналів чи видань, бо самої любови замало, а треба ще й знання, щоб зберегти свою 1000-ню спадщину, а згодом передати її наступним поколінням пластуна.

Патріотизм на словах, пасивна любов — не вистарчає тепер, ні не вистарчала в минулому, щоб зберегти українську національну субстанцію в світі. Життя вимагає чинної любови, активного патріотизму, а в слушні часи — навіть кровної жертви за певні ідеали чи свій народ, а народ, який їх не викреше подостатком — скорше чи пізніше стане котитися вниз і може навіть пропасти. Що більше, народ, який не здобудеться на малі жертви (відносно) у критичні часи, буде змушений пізніше принести великі, а той трагічні, жертви, такі як голодомор, як жертви II Світової війни. Я певен, що якщо б наш народ був дав Україні добру хоч би двомільйонну армію в часи Визвольних Змагань, то був би виборов-утвердив українську державу і був би не стратив 7 мільйонів в часи голодомору, чи теж яких 7 мільйонів в II Світовій війні. Касіян Сакович на похороні гетьмана Сагайдачного колись читав: “Бо ж хто за вітчизну не хоче вмирати. Той потім з вітчизною мусить погибати”. Англосаксони ЗСА, Канади і Австралії не дали Англії погибати, а ми на рідній землі не вміли солідарно проти ворогів стати!

А ось моя третя теза на цей вечір: **МИ АБСОЛЮТНО РОЗПЛИВЕМОСЯ МІЖ ЧУЖИМИ, ЯКЩО НЕ ПІЗНАЄМО СЕБЕ І СВОГО МИНУЛОГО.**

Історики знають, що 15-те і 16-те століття — це майже цілковиті століття мовчанки у нашому народі, століття, в яких нічого помітного не діялося. Причина? Брак науки, шкіл, освіти, а без них впала свідомість і національна, і релігійна, і політична. До речі, про нашу провідну верству тих часів пізніші історики записали: “Були побожні, але мало про себе знали, і пропали”. ректор братської школи у Львові, Іван Борецький, у 1608 році м. ін. записав таке: “... були великі ревнителі, які много з великим коштом церков і монастирів намурували і маєтностями забезпечили: золотом, сріблом, перлами і дорогим камінням церкви приоздобили, книг велику кількість мовою слов'янською нанесли, але того, що було найпотрібніше — шкіл посполитих не фундували. Через це, роками таж поганська грубість і природня

схильність до марноти цього світа так поразили, що потомки побожних і благочестивих самодержавців — князів руських, світа цього красотами уведені, але науками не освічені, упали в велике лакомство; около панування велику хтивість взяли і розділилися... дуже пошкодило панам... що шкіл і наук... не фундували, бо якби науку вони мали... не дійшло б до такої загибелі”.

Яка наука з нього? А така, що без науки, шкільництва, не можна зберегти власну спадщину, рідну свідомість, і народ — асимілюється, пропадає, навіть якщо він побожний!

Деякі скажуть: добре говорити, але як це зробити, щоб наші діти дістали ту науку, ту українську душу — свідомість? Відповідь: через рідні школи, садочки, курси, в родині, в церкві, в організації. Як немає досить дітей створити садочок чи школу, наймімо приватно вчителя, так як на музику. Самі читаймо і вчімо дітей нашої історії, культури, звичаїв. Подбаймо, щоб в наших хатах постійно купувалися різні українські книжки, навчім наших дітей чи внуків їх читати, а коли виростуть, то подбаймо, щоб і в їхніх хатах була українська преса і книжки, щоб вони ходили до української церкви, належали до своїх організацій, жертвували на різні українські цілі... даючи їм приклад зі себе! Дітям треба в першу чергу дати українське серце і свідомість, а щойно тоді — матеріальне забезпечення, чи одне і друге рівночасно! З чого дитина набереться української свідомості і почуття гордості на своє, якщо в хаті немає української культури і науки, звичаїв і обичаїв? Хіба не ліпше мати в хаті бібліотеку і кілька журналів і книжок, як ще одну канапу? Хіба матеріалізм заступить зміст, українську душу? Традиції? Чому б при кожній Церкві і Домі не заснувати садочок, рідну школу, гурток книголюбів, курс танців, вишивання, хор? І наняти учителів. Це ж конечності, так як хліб-молоко для дитини, якщо хочемо їх зберегти при рідному середовищі. Чому не підтримати українські наукові інституції, які збирають, і передають народню історичну пам'ять? 1000- ліття Хрещення України — це чудова нагода не лише оновитися у нашій вірі, але й у нашій спадщині, пізнати хто ми, чиїх батьків... Перестаньмо шукати чужих богів, і служити чужим, замість своїм, освяченим 1000-літтям традиціям. На звалищах рідного Єрусалиму — Києва — нам треба буде незабаром не лише відбудувати і реставрувати те все, що вороги за століття неволі знищили, але й ще кращі святині й будівлі побудувати! Народові якому зігнули хребет, треба допомогти його випростовувати навіть з-поза морів і гір, розказуючи про його кривду й муки

Фото: Ярослав Кіт

ЮМПЗ/1987 пл. сен. ПЕТРО САВАРИН виходить з Церкви св. Івана Хрестителя, Оттава, вівторок 18.8.1987

нашим співгромадянам, зберігаючи його звичаї і традиції.

Наш народ на рідних землях вже не раз репрезентували письменники і поети, і тепер вони знову підносять голос. Допоможімо їм з цього боку залізної заслони морально й всіма можливими способами.

Учасники ЮМПЗ/1987 перед Парламентом, Оттава 1987 р.

Орест Джулинський
голова КПС, Канада

БЕРІМОСЬ ДО ПОНОВНОЇ РОЗБУДОВИ ПЛАСТУ

Заохочені успіхом ЮМПЗ-87 повинні братися до поновної розбудови Пласту. Розбудовуймо його на старому і незмінному фундаменті, але в стилі модерного світу з великим вікном у майбутнє.

Ми, пластові провідники, маємо найважливішу місію в українській спільноті — місію виховати нове покоління характерної української людини, яка мала б силу розуму й духа впливати на своє довкілля, а в першу чергу на українську громаду, щоб зберегти її ідентичність, її духовність. Нашим завданням є переконати молоде покоління про користь збереження українства, вщепити в нього любов до свого рідного і прагнення її плекати, передавати новим поколінням.

Сам Пласт цього не в силі виконати. Потрібно співпраці. У кого ж нам її шукати? Без сумніву, **родина** стоїть на першому місці. Через родинне прив'язання, взаємну любов і пошану, родиться в дитині почуття позитивної, національно-етнічної приналежності. Там кується зародок нового покоління. Тому, першим завданням Пласту в діаспорі є впливати на всіх відтинках суспільно-громадського життя, щоб **українська родина** (яка спілкується українською мовою в своїх домах!) збереглася в якнайбільшому числі. Занепад української мови в родині є першим показником асиміляції й відчуження, затрати української свідомості.

Поміччю для української родини у вихованні української дитини є **українська церква і українська школа**. Отже посередньою місією Пласту, зглядно дорослих його членів, є активно включитися в працю українських церковних установ та установ української шкільної системи. Інтегральна праця цих двох установ посилює розпочате діло в українській родині і доповнює виховання в Пласті.

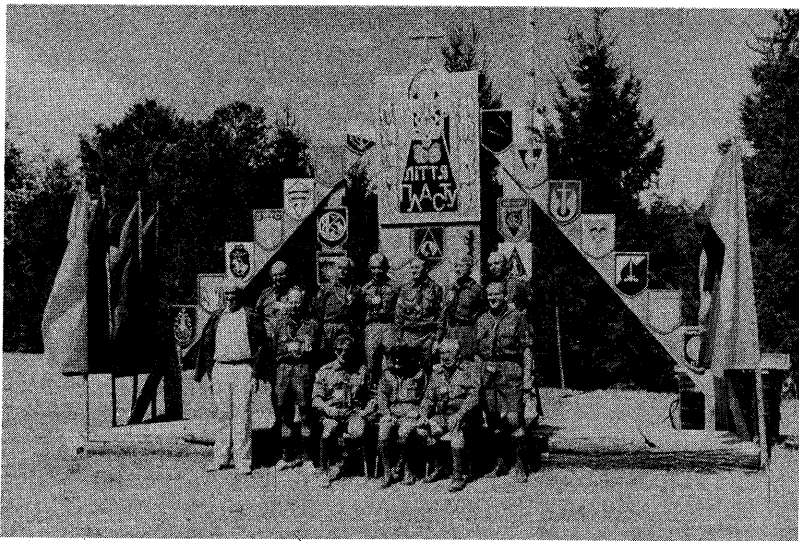
Логічним висновком повище сказаного повинно б бути те, що збереження якнайбільшого числа українських родин у діаспорі, буде мати позитивний вплив на зріст пластової організації. Це — правда, але пластова організація, в свою чергу, мусить чимсь заімпонувати і українським батькам і їхнім дітям. На жаль, мусимо ствердити, що наше членство зменшується не тільки через брак

україномовної молоді, але й через те, що форма зайняття у Пласті в більшості стає нецікавою для сучасної молоді й вона стає байдужою до самої організації, відходить з її рядів і тим самим творить негативну opiniю про Пласт.

Нам цей процес треба конечно припинити, і почати мобілізувати нове членство до пластової організації. На мою думку, найкращий спосіб мобілізації — це добра реклама про **“цікавий” Пласт**. Якщо наша програма в Пласті стане цікавою в **очах молоді**, ми не муситимемо журитися про зменшення членства. Отож пріоритетом у Пласті, під сучасну пору повинна бути розбудова цікавих способів ведення пластової програми з молоддю. Тим здобудемо добровільність і прихильність молоді до Пласту. Конкретно, пропоную зосередити всю увагу на способи і форми пластових зайнять:

- а) створити спільне джерело ідей для виховників
- б) на вишколах впровадити окрему ділянку: **“Способи і форми пластових занять”**.

Вірю, що різноманітні й цікаві форми пластових занять змінять наставлення до Пласту серед пластової молоді, а тим самим заохотять дітей і молодь вступати в пластові ряди.

Курінь УПС “Карпатські Вовки” з Торонто, що вклали багато зусиль, щоб підготувати терен — “Пластову Січ” до таборування та до переведення ЮМПЗ/1987

ДО ПРОБЛЕМ ПК ТРЕТЬОГО

ТЕОДОСІЙ САМОТУЛКА
У ПЛАСТОВІЙ СТАНЦІ
В ДРОТІ

Теодосій Самотулка

КОНГРЕСОВІ РОЗДУМИ

Третя сесія ПКТ, що відбулася на Пластовій Січі 21-22.VIII.1987 р., спонукала мене подивитися критичним оком на стан і долю Пласту, на ПКТ та висловити вислід моїх роздумувань.

21.VIII. 1987 велися наради на тему III: **“Нові форми і напрямні діяльності УСП і УПС в діаспорі”**. У приблизно трьох годинах відбулися доповідь, панель і майстерня. **Пл. сен. Ю. Даревич** у своїй доповіді висловив думки щодо поширення засягу діяльності Пласту, зокрема його громадської дії. Важливіші думки із доповіді: У Пласті є **“багато професійних людей на відповідальних становищах”**... УСП і УПС **“разом становлять потенціал понад 2,000 високо вишколених видайних індивідів”**... Але в останніх роках **“замало вихованих у ПЛАСТІ громадян включалися в організоване життя української діаспори; натомість часто стоять осторонь її “... брак загально існуючої охоти включатися в організаційне життя”**. Автор вказує на таку потребу як **“застанова над тим, які саме могли б бути цілі й ресорти діяльності для ПЛАСТУ як громадської організації”**.

Міркування: Так, це правда, що в Пласті є багато професійних людей, що цей потенціал невикористаний. Чому? Брак охоти пластунів включатися в громадське життя. Чому? Де шукати причин такого стану? В індивідах чи в пластовому проводі, що не вміє використати людський потенціал, чи в одному й другому; чи може пластова метода задовільно не здійснюється у ситуаціях поселення і вимагає поліпшення, а навіть змін, коли загал випускників Пласту не розуміє, що таке Пласт і діє незгідно з ученням Дрота, прикриваючи свою пластову поверховність бюрократичними наказами тощо. Інакше кажучи, бюрократи пластової адміністрації, хоч може й мають добрі інтенції, виявилися в більшості випадків поганими керівниками виховної організації й повели її до занепаду.

Перш за все треба нам вивчити проблеми пластових випускників, встановити діагнози й в міру потреби лікування.

Саме це повинно бути предметом роздумів ПКТ, бо проблема є дуже велика, без розв'язки якої ми не зуміємо підвищити якість пластового виховання, ні не зможемо думати про акцію вічної діяспори в межах Пласту.

Ст. пл. Павло Небесний зreferував підсумки дискусій, що були у програмі табору УСП, які пішли слідом ідеологічних семінарів у Канаді. Безфанфарні, тихі, може й не дуже то сміливі міркування, включають сучасне до пластового виховання й дії, наголошують на потребу поширення горизонту, доброї комунікації тощо.

Міркування: Що нам говорять ст. пластуни? Горизонт наш вузький, комунікація недомагає, а вона є суттєвим фактором у процесі переходу теперішньої індустріальної спільноти до майбутньої інформаційної спільноти. Коротко: обмежене мислення, обмежена дія, обмежена комунікація — така є зараз ситуація в Пласті.

Панеля: тема III, модератор: **пл. сен. Іван Винницький**.

Модератор ознайомив учасників сесії з питаннями до панелі, які виготовив, з закликом до панелістів висловлювати свої опінії до поставлених запитань. **Пл. сен. Олександр Черник**, ЗСА, звернув увагу на важливіші аспекти сучасного мислення в ЗСА, а саме — індивід, субкультура; висловив свою опінію щодо пластових справ, а саме: прибіл. 90% членів Пласту не розуміє суті Пласту, що є великою його проблемою; молодь фактично перестала виховуватися в пластовому дусі.

Ст. пл. Нестор Войчишин, Канада, приділив багато уваги серйозним проблемам Пласту. Ніхто не приходить на зміну пл. сеніорів; десь загубилося покоління 30-40 р.; “Щось ми доброго не робимо” — сказав зажурно. Нам бракує розуміння молодих, їх потреб, розуміння і потреб теперішньої ситуації. Пластуни не повинні ховатися від політичного життя і в цьому напрямі поширити працю в УСП і УПС; може це захопить неактивних пластунів до участі в громадському житті. Запропонував у межах СКВУ створити новий комітет, який мав би за завдання активізувати молодих у громадській праці, бо “мусимо давати молоді щось робити”.

Інші панелісти: **пл. сен. Надя Теодорович**, Австралія, **пл. сен. Ірена Круцько**, **пл. сен. Володимир Мялковський**, Німеччина, та ст. пл. **Корнель Шмулик**, Бразилія, головним чином зосереджували свою увагу на проблемах своїх країн без більших критичних зауважень, що відносилися б до цілого Пласту.

Міркування: пл. сен. Олесь Черник звів нас униз із

позахмарних просторів до земної дійсности, а ст. пл. Н. Войчишин додав ще й свою критичну частку щодо низької якості пластового виховання, незадовільного стану пластової діяльності. Введення разом критичних думок щодо загальнопластових проблем скеровує мене до таких висновків: занепад пластового виховання, мислення і дії; домінування членів УПС у керуванні пластовою діяльністю; пластові проводи не дивляться реально на пластову дійсність, не беруть до уваги потреб сучасної молоді.

Майстерня: з уваги на дуже обмежений час (прибіл. 45 хв.) майстерня принесла дуже малий успіх. Групові дискусії були обмежені часом. Провідники груп не referували вислід групових дискусій на пленумі і тому не було дальшої дискусії. Обмежений час, обмежений обмін думками, обмежена вартість майстерні. Мій досвід вказує на потребу 2-3 годин часу на успішну майстерню. Майстерня добре звучить у звітах, звідомленнях для тих, що в ній участі не брали.

ТЕМА: I “Пласт і вічна українська діяспора” (22.УІІІ.87, від год. 9-12).

Важливіші думки з “Конспекту”: Тема I розпочинає спільні роздумування і відкриту дискусію на форумі ПКТ над усучасненням виховного ідеалу українського Пласту в діяспорі. Автор говорить про еволюційні процеси в Пласті. “Життя елімінує впливи тих, що були виховані творцями пластової ідеї”... В цьому критичність сучасного моменту... новий тип українця з ризикою... свідомий своєї окремішности...однак в'яже майбутнє своїх дітей “з долею не України, але країни поселення”. “Життя на поселеннях розвинулося так, що відчуття української спадщини і пов'язаність з Україною, як нацією глибоко закорінені в збірній підсвідомості... розвинувся суспільний організм, що перехресує кордони держав — діяспора... ключевим в застанові над виховним ідеалом є оптимістичне пов'язання творчого аспекту, українця-з-ризикою і потреби окремої візії для **нового** організму, української діяспори... “Пластун вірний Україні” вже де-факто поширений на ДІЯСПОРНУ УКРАЇНУ... була видвинена концепція “вічної” української діяспори як загальнолюдського добра, щоб так дати моральну основу вже закоріненому імперативові “зберігання” українства й української ідентичности поза Україною”.

Міркування: Наведені думки автора є цікаві, цінні, варті роздумів і ширших дискусій. Я радий, що пл. сен. Винницький виніс на денне світло питання “усучаснення” і вірю, що буде мати

успіх, бо мої міркування на тему усучаснення Пласту в 1972 р. і чергових (гл. "Слово") не мали ніякого успіху. Нарешті ми задумали дискутувати питання усучаснення виховного ідеалу українського Пласту в діаспорі й стали говорити про наявність "еволюційних процесів", до яких загал старшої генерації ставиться критично. Літні пл. сеніори бояться змін, бо без відповідної трансформації мусять бути виключені з активу. У своєму духовному заціпенінні без продовжування свого самовиховання вони не лише зупинили себе в розвитку, але й Пласт, створили естаблішмент, який довів до виникнення кризи, і то глибокої, в Пласті. Наслідки — занепад пластової ідеології, занепад пластового виховання і т. ін., що його підсилюють ще й бюрократи пластової адміністрації. Коротко: стара гвардія, що перещепила Пласт на поселеннях, не зуміла повести його до розвиткових вершин, а навпаки скерували його до занепаду. Задумуюся, чи друг Винницький не йде стежками, витоптаними літніми пл. сеніорами й своїм автократичним способом ведення ПКТ не створить нового естаблішменту. Правдою є, що між першою, другою і третьою генераціями на поселеннях є прірви. Покласти мости понад тими прірвами між генераціями, зберегти континуум у Пласті, а може й в українській спільноті загалом — це й є завданням пластового виховання на поселеннях. У процесі здійснювання цього завдання голос у цій справі мусять мати не пластові бюрократи, а думаючи, з певним знанням і досвідом пластуни, що активно шукають розв'язки дуже складних виховних проблем пластової системи виховання на поселеннях. Чи не найскладніша ситуація щодо виховання є в ЗСА, де моральні вартості є у великій мірі пов'язані з всевладним доляром, де є погана емоційна контрола індивідів із тенденціями до вседозволеності, де фільмові зірки з невисокими стандартами вартостей стають ідентифікаційними об'єктами, і засобами масової інформації і кінематографії часто підривають моральні й суспільні вартості.

Питання української спадщини вимагає окремого з'ясування та ширшої дискусії. Термін "оптимізм" в проблематиці поселенного життя і виховання молоді є на мою думку невідповідний. Може він вимагає в'яснення. Я заступив би його терміном "реалізм". Нам слід не буяти в позахмарних просторах, а на землі, де об'єктивна дійсність обмежує мріяння. "Концепція вічної української діаспори як загальнолюдського добра" вимагає докладнішого з'ясування.

Найбільше недомагання концепції вічної діаспори є

недостатня увага до питання самозбереження, яке є суттєвим у згаданій концепції. Я не погоджуюся з автором щодо його думки, висловленої так: "дати моральну основу вже закоріненому імперативові 'зберігання' українства й української ідентичности поза Україною". Схоплення думки пливке. Що автор розуміє під "вже закоріненним імперативом"? На мою думку у нас немає закоріненого імперативу, беззастережної категоричної вимоги. "Ідея біологічного і культурного самозбереження", яку я з'ясував під час майстерні в 1982 (ЮМПЗ) була сприйнята з повною байдужістю пластунами й пластовим проводом, навіть не було згадки, що майстерня на таку тему відбулася. А в позапластовій спільноті я не помітив, крім пл. сен. Петра Саварина, реакції на мою доповідь "біологічне та культурне самозбереження української спільноти на поселенні-- (Торонто, 1984), що була видрукована в журналі "Самостійна Україна" (1987). Повторяю, біологічне й культурне самозбереження є основне в концепції "вічної діаспори"! Та, на превеликий жаль, організатори ПКТ не виявили наміру продискутувати це важливе питання на окремій сесії, а воно є конкретне, необхідне, зараз може найважливіше.

Висновок: Ширяємо думками в позахмарних просторах, а не думаємо про об'єктивну дійсність на обмеженій простором землі з різноманітними взаємовпливами включно, із пляновою акцією сильних ворогів, що намагаються нас зліквідувати.

Доповідь: пл. сен. Орест Субтельний — "Ідеологія української діаспори і роля Пласту". Не місце тут переказувати зміст цінної доповіді, яка напевно буде поміщена в журналі. Декілька зауважень: пл. сен. Субтельний повчив організаторів ПТК, як треба розглядати справи майбутнього, а саме методом футурологів, які доходять до висновків щодо майбутнього на основі студій минулого і сучасного. "Ідеологія зачинається в кризах" — ствердив прелегент; "ситуація зараз є критична". На мою думку зараз у Пласті є велика ідеологічна криза, але немає познак на те, щоб пластова ідеологія підносилася з її занепаду. Це вказує, що в Пласті зараз виховні справи дуже занедбані. Хто винен? На мою думку — пластовий провід!

Панеля: Пласт і вічна українська діаспора. Модератор: **пл. сен. Іван Винницький**, панелісти з різних крайових пластових організацій, які знову мали реагувати на питання до панелі.

Додаткове слово мав **пл. сен. Петро Саварин**, в якому висловив свої думки про етику буття, потребу самозбереження в ситуації мандрівок народів і їх різновидности.

Пл. сен. Марта М'ялковська, Німеччина, поділилася такими

своїми спостереженнями як: контакт з Україною, українська мова в Пласті, нові тенденції в Європі, скеровані на багатокультурність, європейську унію — європейську спільноту та інше.

Зауваження: подані інформації дуже важливі для здійснювання акцій самозбереження і вічної діаспори, для формування національної ідентичности.

Пл. сен. Зірка Яськевич, Австралія, визначила в ролі Пласту такі аспекти дії: національно-виховний (підкреслюючи вагу української мови в процесах збереження спадщини), суспільний (акції в українській громаді), політичний (політична свідомість і дія), живий зв'язок з Україною (студії в Україні і т. ін.).

Ст. пл. Роман Ващук, Канада, приділив увагу психологічним і суспільним проблемам канадських поселенців. Українські поселенці виявляють подвійне обличчя — одне зовнішнє, друге внутрішнє (“багаж з України”), яке дає в результаті нещирість; у житті поселенців панує “форма без змісту”, що виникає із “порожнечі: ідейної і громадської”. Молодь із цинізмом підходить до питання ідеології, яка викликає в них відразу.

Міркування: Наведені думки молодої людини щирі, глибокі і дуже важливі для нас, що стараємося виховувати молоде покоління. Вони вказують на атмосферу, в якій виростає молоде покоління українських поселенців. Ми в Пласті не зуміли створити здорового середовища, відповідної до потреби часу програми і повести виховну дію, що допомогла б вихованкам розв'язувати їхні психологічні проблеми, що є таке суттєве у формуванні характерів наших вихованків. Ми повинні бути свідомі того, що “подвійне обличчя” є типове для переселенців і їхніх дітей, що виявляють ситуаційну поведінку; може вона і робить враження нещирости. Згадана поведінка виникає як вислід розгублености щодо вартостей, невміння інтегрувати нове в старі концепти, а це підриває внутрішню єдність, психічну цілісність поселення. Подібно і в Пласті є двостандартність, яка не сприяє засвоєнню пластових принципів, заснованих на пластовій ідеології. Стан психічного розгублення не повинен тривати декадами, без вжиття рішучих заходів для його поправи. Та лихо в тому, що головно інженери провадять чи провадили Пласт, які не завжди прислуховуються до думок інших професій, що мають ближче відношення до виховних проблем. Результат — формування характерів виховників є незгідне з пластовою ідеологією, яка для них є несприйнятлива, відразлива, суперечна їхній розваговій скерованості; а згодом — нехить включатися в громадське життя, відчуження з асиміляційною тенденцією тощо.

Пл. сен. Любомир Романків порушив питання методики праці.

Ст. пл. Корнель Шмулик розказав про ситуацію поселенців у Бразилії та про можливості розвитку пластової праці.

Час на **запити і дискусію** був дуже обмежений.

Майстерня — була так само ведена як і попереднього дня, безуспішна.

Міркування: Друга частина сесії ПКТ виявила, що ситуація для розвитку й виховання молодого покоління є дуже складна з уваги на ряд внутрішніх і нових зовнішніх факторів, що мають вплив на поселенців. Пластова ідеологія опинилася у великій кризі, бо до внутрішньої розгублености долучаються ще нові, створювані в докільях нові вартості не лише в Америці, але також і в Європі, які іноді є в суперечності з пластовою ідеологією. Питання пластової ідеології є перше в системі пластового виховання і воно вимагає глибших студій і дискусій на окремій сесії ПКТ. Тому питання “вічної діаспори”, що є загальногромадською справою, хоч воно почало розгортатися на ПКТ, мусить бути припинена на ПКТ і по відповідному підсумуванні передана до СКВУ для дальшого опрацювання. Продовжування акції “вічної діаспори” на терені Пласту — це велика небезпека для нього. Чому? Пластуни зосереджують свою увагу, час і енергію на позапластовому ділі, не зважаючи на поважні недоліки Пласту, який вже опинився на крок від загибелі. Отож увага пластунів відвертається від поважних недомагань Пласту, що ми вже помічаємо, і губиться в позахмарних просторах.

Небезпека є вже наявна, ще з іншої причини, коли брати до уваги оптимізм в оцінці ситуації теперішнього керівника ПКТ, який є у великій суперечності з думками численних пластунів, в тому трьох панелістів Третьої сесії. Уже перед початком ПКТ ст. пл. Марко Горбач написав критичну статтю в аспекті ПКТ, але я не помітив, щоб його думки були дискутовані. Коли є публично висловлені опінії, що 90% чи 95% членів Пласту є “неграмотними пластунами” згл. “не розуміють Пласту”, нам треба задуматися над ними, а не забувати їх мовчанкою чому, що ми займаємося зараз загальногромадськими справами на терені Пласту. Не можна ігнорувати опіній трьох панелістів, бо тоді підкопуємо принцип “не я, не ти, а ми”, зводячи те “ми” до ролі статистів, щоб посилити “Я”. Одна людина чи навіть одна родина чи дві не можуть нести справ Пластового Конгресу. У минулому, для ведення ПКД була обрана на КУПО незалежна від ГПБ комісія. А

як зараз? Є поважна небезпека, що ПКТ може завести Пласт на бездоріжжя. Для прикладу: пл. сен. Винницький ухилиється продискутувати питання зміни назви УПН, мимо того, що є пропозиція двох-трьох керівних опонентів, щоб віддати цю справу під розгляд ПКТ. Такий панель мав відбутися на минулому КПЗ в ЗСА, але пластові власті його відкликали, мовляв, на те не буде часу. Час був. Справа далі відложена. На тому терпить виховання новацтва, якого якість дуже підупала, саме через той конфлікт. Не можемо виготовити посібника ні відповідних матеріалів. Не нарікаймо на обставини і т. ін. З поганого новацтва виростатимуть погані пластуни. Не буде новацтва, не буде Пласту.

Інший аспект мислення на маргінесі питання “вічної діаспори”: Запитую, хто буде здійснювати ідеї “вічної діаспори”, коли пластуни не є здібні сформувати одне обличчя пластунів і здійснити цю трансформацію в нашій спільноті на поселенні? Чи пластові виховники вміють так вести виховні справи, щоб вихованки вміли інтегрувати минуле в сучасне і з тим пішли в майбутнє й будувати нове на старих основах? Доки ми не зробимо порядку в себе, не можемо займатися позапластовими справами, відкривати загальні пластунів від і так уже незavidної пластової ситуації і скеровувати їх зусилля і час на будівництво зараз піскових замків на пісковому березі океану.

Ще декілька зауважень щодо ПКТ, а зокрема його 3-ої сесії. Згідно з моїм майже 3-річним досвідом у веденні ПКД, праці ПКТ не ведуться так, як повинні. Програма 3-ої сесії часово погано запланована, переладована. З уваги на брак часу багато її учасників не мали можливості обмінятися думками, а за словами організатора мають бути “спільні роздумування і відкрита дискусія”. Цього не було. Навіть панелістам поставлено питання, на які вони мали дати свої відповіді в обмеженому часі. 3-тя сесія ПКТ зробила на мене враження, що організаторові потрібні статистичні дані, за висловом пл. сен. Т. Крупи, “пластового театру”. Чи нам є сенс брати участь у таких сесіях, не знаю. Виглядає, що в нас заводиться “контрольована демократія”.

Ще іншим питанням є справа організації і діяльності ПКТ, але це є окрема проблема Пласту, яка вимагає ширшого з'ясування і дискусії.

На основі моїх помічень та ряду розмов з пластунами на тему ПКТ я, як к. діючий голова ПКД, дозволю собі подати такі пропозиції ГПР, ГПБ і ПКТ:

I. “Вічна діаспора не є суто пластова справа, а

загальногромадська, яка зародилася на терені Пласту, але в сьогоднішній пластовій дійсності її не можна продовжувати в Пласті без шкоди для нього. Відповідним підсумуванням дотеперішніх досягнень цю акцію треба припинити на терені Пласту і передати її для дальшого ведення СКВУ з проханням, щоб на його терені було уможливлене другові Винницькому продовжувати ним почате діло.

II. Зобов'язати ПКТ, щоб у майбутньому розглядав виключно суто пластову проблематику, а зокрема недоліки пластової дійсності, а саме:

4-та сесія: Пластова ідеологія у зустрічі з вартостями на місцях поселення.

— Недоліки пластового виховання і спроба їх виправлення.

— Оцінка теперішньої ситуації в Пласті, зокрема пластових вихованків і випускників та виховної програми, яка повинна дати нам відповідь на те, як далі діяти: якщо вона позитивна, як піднести якість пластового виховання; якщо негативна — припинити діяльність Пласту або перебудувати його, так, щоб повернутися до основ Пласту та інтегрувати у виховну систему здорове сучасне, корисне для виховників і нашої спільноти.

5-та сесія: Проблеми уладів неповнолітніх пластунів —

УПН — чесно полагодити справу конфлікту ГПР і новацьких провідників щодо зміни назви уладу, бо на цьому вже потерпіло новацтво й буде нанесена ще більша шкода для Пласту. Одна декада вже пройшла без будь-якого прогресу через неполадженню конфлікту. Дійшло вже до того, що КПС-ЗСА СВІДОМО припинила корисну дію для перевірення матеріалів, яких нам бракує.

УПЮ — Юнацтво є дуже ідейно занедбане. Саме технічне пластування без ідеологічних принципів є неспівмірне з системою пластового виховання. Зактивізування “Орлиного Круга”, ядра юнацьких виховників, є необхідне.

— Проблеми новацьких і юнацьких виховників.

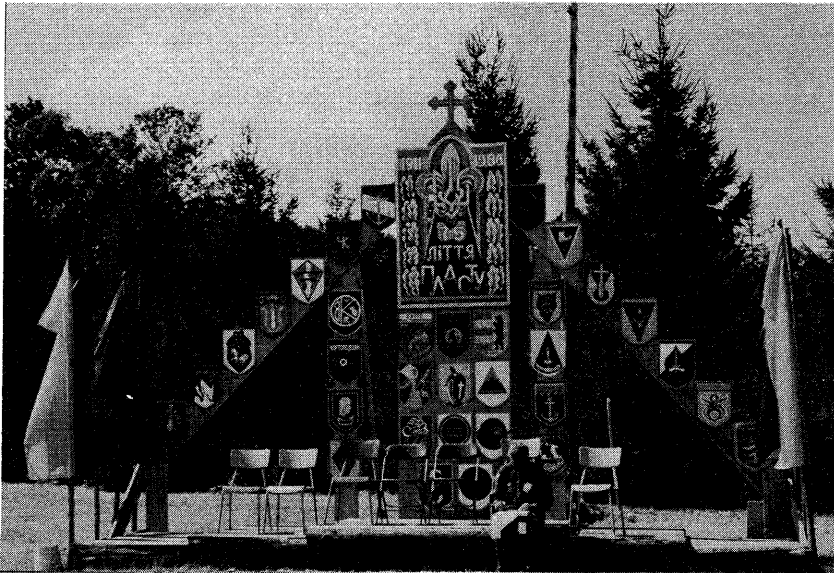
— Переоцінка ролі батьків у системі пластового виховання.

6-та сесія: — Питання самозбереження* Пласту і поселенчої спільноти у системі пластового виховання.

— Потреба створення комісії для опрацювання програми в аспекті “вічної діаспори”, що входила б до загальнопластової програми для всіх уладів.

* Самозбереження — Survival

— Доповнення Статуту Пласту створенням Пластового (Товариського) Суду для полагоджування конфліктів. Пласт, здається, єдина організація, яка не має верховного судового органу. Його брак створює можливості “пластунам” безкарно діяти на шкоду Пластові.

**Трибуна під час ЮМГЗ/87 на Пластовій Січі
була удекорована гербами пластових куренів.
Подбав про таку декорацію любитель і збирач національних
і пластових пам'яток пл. сен. Маркіян Борачок**

Як люди виграють, говорить про їхній характер, а як вони тратять, виявляється усе. Хтобудь може здобути все в осамітненні, крім характеру.

Марта Мялковська-Німеччина

ПЛАСТ І ВІЧНА УКРАЇНСЬКА ДІЯСПОРА

Мета усіх свідомих українців — НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА. Відповідальність за українську державу в першу чергу мають і будуть мати наші земляки в Україні. Завданням діяспори діяти в тому напрямі у вільному світі. Сьогоднішня Україна потребує сильної діяспори. Діяспора підносить свій голос, вона старається здобувати політичні впливи і має вже певний успіх. Про це свідчать атаки московського режиму на українців у вільному світі. Для деяких несприятливих чужинецьких кіл українська діяспора уже сьогодні занадто високо піднесла свою голову. Для нас у діяспорі потрібний живий контакт з Україною. Через контакт з Україною ми збагачуємося культурними імпульсами (наприклад літературними і художніми). А Україні потрібно моральної і політичної підтримки зі Заходу. Діяспора мусить впливати на інтелектуальний і політичний розвиток думки на батьківщині. Сьогодні в Україні можна почути: “У Канаді і на селі говорять по-українському”. Сам факт, що цілий ряд українців на Заході, займають високі політичні, або наукові пости, говорять самі і вчать своїх дітей української мови — це велика моральна підтримка мові, яку московські імперіялісти зводять до мови малограмотних. Треба не забувати, що українська мова це найважливіший духовий зв'язок діяспори з Україною. Однак загроза асиміляції діяспори дуже велика. Тій загрозі треба свідомо і рішуче протидіяти. Пласт має тут великий обов'язок. “Служба Україні” не сміє стати порожньою фразою, а пластові форми й ритуали не сміють заступити нам глибшого змісту пластової праці. Чути багато песимістичних голосів, нібито виключне вживання англійської, чи німецької мови нашою молоддю, це є реальність, з якою ми мусимо погодитися. Але ми бачимо також інакші приклади. Люди (молодь), яка уже в четвертій генерації живуть тут в діяспорі, володіють, або наново вчаться мови своїх предків.

Був час, коли в Німеччині пластова праця усе більше “німчилася”. Між пластунами щораз-то-більше було чути німецьку мову. Деякі діти цілком не володіли українською мовою, а деякі дуже погано. Свідомих батьків і пластових виховників почала охоплювати знеохота і резигнація. Тоді Крайова Пластова

Старшина в Німеччині рішила переводити виховну, пластову працю виключно українською мовою. Діти й молодь, які не схотіли вивчити мови, мусіли відійти з Пласту, без огляду на громадський стаж їхніх батьків. Це було дуже непопулярне рішення. Були люди, котрі уважали, що організація з такими вимогами не має будучности, що мовляв: “тепер Пласт копає сам собі яму”. І справді на деякий час кількість пластунів значно зменшилося. Але тільки на деякий час. Пластом зацікавилися батьки, які до того часу цією організацією не цікавилися. По дальшій провінції і по інших європейських країнах пішла інформація про те, що є організація, яка є виключно українськомовною. Батьки, які давніше агітували проти Пласту, що ніби то: “Пласт це не українська, а скавтська організація — і такої нам не потрібно”, записали самі своїх дітей до Пласту. Успішний вислід рішення пластового проводу — вести виключно українськомовну працю це великий його засяг, що має широкий вплив на українську спільноту. Німецька мова для нас є такою самою реальністю, як в інших країнах англійська, ми мусимо у виховній праці з нею усе наново боротися. Успіх, що його ми досягнули, відкидає теорію, що асиміляції не можна протидіяти.

Приїхавши з Німеччини на американський континент, дещо дивно вражають на кожному кроці наочні докази великого державного патріотизму. В Німеччині в школах і в публичному житті державна термінологія річева і прагматична — говориться про “права громадянина” і про “обов’язки громадянина”. Емоційні пов’язання з країною це особиста справа кожного зокрема. У Канаді мене питалися чи я люблю Канаду. Ніколи і ніхто мене не питався чи я люблю Німеччину. Так я люблю — я люблю Баварію і місто Мюнхен, там я є вдома, туди я найрадше повертаюся. Я є донька емігрантів, українка з німецьким громадянством. Так як колись німці жили на Україні, так тепер живуть українці в Німеччині.

Багатокультурність це є сьогодні реальність у Європі. Наплив з колишніх колоній, усякі еміграції, а так само робочі сили, котрі прибули до високоіндустріялізованих країн, набули уже в великій мірі право на постійне життя. Тепер у Німеччині у великих містах є турецькі дільниці мечети і школи Корану. Німецька повоєнна конституція запевняє права меншин. Так само українці користають з державних субвенцій на школи, садочки і на український інтернат. Український Вільний Університет є затверджений німецьким урядом. Таксамо пластуни отримують невеликі фонди.

Ще один аспект багатокультуризму — це Європейська Унія. Концепт цієї унії є високосягаючий, не лише економічний, але в першу чергу політичний. До Європейської Унії неналежать політично неутральні країни, як наприклад, Швейцарія й Австрія. Ми маємо уже європейський парламент і європейський суд. Запляновані вже є європейський паспорт, і європейська валюта (ЕКУ). З європейським прапором, коли конечно потрібний державний прапор, виступають українські пластуни з континентальної Європи. Європейська Унія уже сьогодні є великою економічною потугою і її політичне значення зростає. Я вірю в цю ідею, і вірю в це, що колись вільна українська держава з’єднається з унією, в якій кожна мова й культура є рівноправні й рівновартісні, і в якій інтереси поодиноких країн є в демократичний спосіб скоординовані з загальноєвропейськими інтересами.

Пласт виховує молодь на політичних громадян. Незрозуміння поняття “політичності” і переплутування його з поняттям “партійності”, доводять до неправильних дискусій між пластунами. Пласт не був і ніколи не сміє стати партійним, але Пласт усе був політичним. Виховуючи національно свідому людину, він виховує політичну людину. Не можна бути свідомим українцем і рівночасно аполітичним. Можливо, що деякі пластуни ще собі того не усвідомили. Завданням пластового виховання є усвідомити молодь про її політичну місію. Величезною платформою для цієї діяльності був би інтернаціональний скавтський рух, найбільше об’єднання молоді світу, з яким Пласт є пов’язаний своїм корінням.

Завданням пластунів є також вносити дух пластового виховання в українську громаду.

Якщо хочеш бути щасливим, не шукай свого щастя за морями, не волочись по палацах, не мандруй по Єрусалимах! За гроші купиш село, щастя ж дається всюди і завжди даремно. Це — Бог, а все інше твар, тіло. Він наше щастя... Царство Боже в самих нас. Щастя в серці, серце в любові, любов у законі вічного. Дяка блаженному Богові, що потрібне зробив нетяжким, а тяжке непотрібним!

(Григорій Сковорода)

БАТЬКИ І ПЛАСТ*

(Гурткові — роєві мами — тати. Думки під дискусію)

Ця гутірка є частиною роздумувань над темою “Батьки і Пласт”, однієї з тем Пластового Конгресу Третього. Моєю ціллю є застановитися над тим, як використати багатство знання й досвіду батьків сьогоднішньої пластової молоді для виховного процесу в Пласті.

Сьогоднішні пластові батьки це здебільша вихованці Пласту, які здобули вищу освіту та стали професійними людьми в широких колах американського, канадського, австралійського іт.д. життя. Про генерацію цих осіб існує обширна література, а в загальних розмовах про них говориться, як про “бейбі-бумерз”. Цій групі людей питоменне широке знання, різні зацікавлення й безліч здібностей. Для Пласту вони є потенціалним джерелом помічі у виховній праці.

На наступних сторінках я хочу начеркнути ролю, яку у виховній діяльності Пласту батьки сьогоднішнього новацтва й юнацтва могли б відігравати. Ці роздумування поділені на три частини:

1. Мої особисті пережиття, як виховниці гуртка юначок.
2. Інформації про спроби включити батьків до праці в новацьких роях у торонтонській станиці.
3. На тлі аналізу ресурсів, що з них користають сьогоднішні вчителі в державних школах і роздумувань над позитивами минулого досвіду, запропонувати: як включити батьків у виховну систему Пласту.

Особисті пережиття

Я була виховницею гуртка юначок в Торонті від 1976 до 1979 року. В тому часі я була студенткою на другому, третьому та четвертому роках моїх студій на торонтському університеті. Коли я стала їхньою виховницею, мої юначки щойно перейшли з новацтва до юнацтва. Коли я покидала їх, бо переїздила на дальші студії до Едмонтону, вони вже були розвідувачками та перебирали провід куреня.

* Опрацьовано на основі доповіді виголошеної на II-ій Сесії ПКТ в Анкастер, Канада.

В моїй праці юнацької виховниці особливо позитивну ролю відіграли дві мами моїх двох юначок; одна активна пластунка, а друга “колишня” пластунка, вихована в Пласті, що не брала більше активної участі у виховній праці. В той час я не бачила й справді не могла належно оцінити, який великий вплив мали ці дві мами на успіх моєї праці і який вклад вложили вони в підготовку програми та її переведення.

Перша мама була дуже добре обізнана з усіма виховними вимогами пластової праці. У першому році вона виготовила мені річний плян праці й показала мені, як практично розподілити матеріал до проби та, які теми найкраще пов'язати з якою порою року. Це все вона зуміла зробити тактовно і не накидаючи мені своєї волі. З перспективи часу, щойно тепер, я усвідомляю собі скільки напрацювалася вона над тим, щоб дати мені потрібну поміч, а рівночасно не порушити моєї молодечої амбіції. Впродовж трьох років, вона приносила мені тиждень або два тижні наперед опрацьовані гутірки з інформаціями та питаннями для дискусії на теми пластової ідеології, про українські звичаї, про історію Пласту; постійно підшукувала мені матеріали на поточні теми, головно про дисидентів й політв'язнів України; знаходила ігри, які цікавили юначок, та багато іншого. Вона спланувала дві дуже успішні прогулянки: — одну на снігоходи, до якої підшуквала трасу, винайняла снігоходи юначкам та побдала про транспорт; а другу на ровери, до якої знова підшуквала трасу, українське назовництво на частини ровера та українську термінологію безпеки при їзді.

Друга мама робила роботу, яку традиційно в Торонті віддається Пластприятіві. Вона дбала, щоб був транспорт (авта) на прогулянки, приймала гурток в себе в хаті на останні сходи на році й займалася штафетою для батьків. В додатку до того вона поїхала одного року з нами на курінний табір, як мама-опікунка й помічниця для зв'язкової та виховниці. Вона помагала юначкам варити в кухні на відкритому вогні; опікувалася хворими; подавала материнську руку як юначкам так і мені молодій виховниці. Не уявляю собі як той табір міг би був відбутися без неї. Коли я кінчала четвертий рік університету ця мама перебрала в цілості підготовку до пластового різдвяного базару та звільнила мене з відповідальности супроти гуртка в часі моєї підготовки до кінцевих університетських іспитів.

Обі мами присвятили мені особисто багато часу, вислуховуючи мене, коли я мала гурткові, шкільні чи особисті проблеми. Вони все знаходили час мені допомогти не лише при

пластовій праці, але також в моєму особистому житті. Вони були ніби моїми "виховницями". Сьогодні з перспективи часу, я є щиро вдячна цим двом мамам. Це саме вони у великій уможливили мені стати успішною виховницею, а ця Конгресова Сесія це особлива нагода скласти таку заяву й подякувати їм.

Діяльність батьків новацтва в Торонті

При торонтонській станиці вже від довшого часу, хоч і дещо спорадично, існує пост роевої або гурткової мами. Останніми роками зголосилися також і тати на ці пости, що є дуже позитивним явищем. Ці роеві й гурткові батьки відповідають за повідомлення батьків про сходи, організування авт на прогулянки. Офіційно з кожного роя чи гуртка ці батьки входять як представники до Пластприятю. Сходи роя чи гуртка є відкриті й кожний тато чи мама мають вступ на них. В 1985-86 році праця роевих батьків була більше сформалізована. На сходинах батьків гніздові представили список робіт (гляди *табеля 1*) і кожний представник родини мусів зобов'язатися виконати одну з визначених робіт або подати конкретну пропозицію чим вони могли б причинитися до пластової праці. Родинам, які не були присутні на сходинах, телефоновоано після сходин дано вибір робіт, що ще залишилися до виконання. В 1986-87 році цю систему повторено й виглядає, що так буде на дальше.**

- Список робіт для батьків** — відзначки на св. Весни
- посвідки — вмілості
    - I-а проба
    - II-а проба
    - III-а проба
  - з кожного роя — роева мама/роевий тато
    - транспорт на Коляду
    - День Соняшників
    - хата на приняття по Коляді
    - хата на останні сходи
    - фотограф
    - хата на писання писанок
  - заступники сестрички
  - підготовка матеріалів на сходи

** ПРИМІТКА РЕДАКЦІЇ: Саме цей досвід Станиці Торонто, хоч переведжений з більшим чи меншим успіхом, став основою теми ч. 2 ПКТ і пропозиції ввести новий пост роевих чи гурткових батьків у виховну систему Пласту.

Ресурси учителів і пластових виховників

Сьогодні я працюю, як учителька в державній шкільній раді. З власної практики можу передати деякі спостереження, які напевно potwierдять й інші вчителі.

До диспозиції професійних вчителів стоять різні допоміжні засоби. Назв'їм деякі з них:

1. Крамниці (Моєрс, Тічерс стор), в яких є безліч книжок, готових матеріалів, написаних для різних рівнів й спроможностей дітей; на різні теми для всіх можливих їхніх зацікавлень.

2. Шкільні ради zatrudнюють дорадчий персонал. Спеціалісти приходять до шкіл два-три рази на місяць і передають учителям готові матеріали для переведення лекцій.

3. Психологи, соціологи, знавці дитячого розвитку, довголітні спеціалісти, регулярно відвідують школи (приблизно раз на тиждень). З ними учителі можуть поговорити, порадитися та шукати розв'язок конкретних проблем, які вириваються у класі.

Цю поміч мають сьогоднішні професійні учителі. Ці учителі всі є кваліфіковані, їм вище 25 літ життя, вони мають відповідну педагогічну освіту і працюють на цьому полі постійно.

Працюю я тепер також у виховному секторі станиці Торонто. Наступні спостереження роблю з точки зору вже не як учительки, а як пластової виховниці. Наші "виховники" новацтва (сестрички й братчики) — це вбільшості 16 до 20 літні юнаки/юначки або молодші старші пластуни. На таборах вік новацьких виховників є вбільшості між 14 а 18 років життя. Виховники юнацтва це 18 до 24 літні. Молодші виховники є добрі. Вони мають енергію, любов, ентузіазм, юний запал і щирість; все те, що ми хочемо передати пластовим дітям. Це ж і є основа сили Пласту. Ці молоді виховники органічно втілюють у собі фразу: "ніщо нам лихо ні пригоди"; їм "море по коліна". Але вік 16 до 25 років життя — це дуже бурхливий вік. Це час студентства, час вироблення опінії та світогляду, час палких емоцій, час безлічі зацікавлень та новостей і час юної розсіяности. З одної сторони — це дуже позитивні прикмети, які нам треба плекати. З другого боку, ці прикмети молоді людини можуть дуже скорим темпом перемінитися в розчарування й цинізм, якщо їх почини не мають підтримки, або коли бракує їм досвіду та конкретної помічі.

Висновки

Повернімся тепер до першого мого прикладу — а саме мене, як молоді 19-літної виховниці й двох мамів моїх юначок. Ці дві мами зуміли мені підготувати й передати матеріали, помігти з підготовкою сходин та програми й вислухати мене, коли мені цього було треба. Ці дві мами виконували ту роль, що сьогодні в державних школах виконує дорадчий персонал, спеціалісти й учительські крамниці. Своім позитивним наставленням і конкретною поміччю (від підшукування матеріалів для гутірок до переведення підготовки базару) вони мені активно допомогли

перевести успішно програму з гуртком юначок. Зі своєї сторони я старалася передати моїм юначкам той ентузіазм, ту енергію, той юний запал і щирість, які може дати тільки молодий виховник.

Я вважаю, що особливо успішною буде наступна формула
молода виховниця + активна мама-помічниця позитивні наслідки
молодий виховник + активний тато-помічник пластової діяльності

Я пропоную цю формулу наслідувати й ввести її в пластові правильники.

ПОВІДОМЛЕННЯ ГОЛОВНОЇ ПЛАСТОВОЇ БУЛАВИ

1) X-та Конференція Українських Пластових Організацій (КУПО) відбудеться:

ЧАС: 18, 19 і 20 листопада 1988 р. п'ятниця (вечір), субота й неділя. В цьому часі буде також і чергова сесія Пластового Конгресу III-го. Розподіл часу подамо при черговім повідомленні про програму КУПО;

МІСЦЕ: Торонто, приміщення — Інститут св. Володимира вулиця Спадайна, 620.

Обрано Торонто на КУПО тому, щоб уможливити пластунам — делегатам на СКВУ перебувати в Торонті тоді, коли відбуватимуться перші наради різних його комісій (наради комісій СКВУ починаються вже 23.XI.) Перебування в Торонті делегатів-пластунів уможливить заощадити пластунам кошти участі в КУПО.

2) Наради 4-ої Сесії ПКТ відбудуться в рамках нарад КУПО. Для економії часу й для успішності нарад просимо делегатів познайомитися з матеріалами, що були поміщені й які будуть поміщені в чергових числах "Пластового Шляху" на тему "вічної діаспори", про проблеми співпраці Пласту з батьками й про все інше чим займається ПКТ. Зокрема слід познайомитися докладніше з проектом Правильника внутрішньої дії ГПБ, щоб можливою була бажана дискусія над цим проектом.

Головна Пластова Булава

Е. Грималюк

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТІЯНСТВА В УКРАЇНІ І ПЛАСТ

Минув, як і всі інші роки, рік 1987. Так і здається повинен минути 1988 рік. Але воно насправді так не є. 1988 рік є роком винятково спеціальним, бо як знаємо, цей рік буде для всіх українців по всьому світі відзначенням ТИСЯЧОЛІТТЯ офіційного уведення ХРИСТІЯНСТВА в Україні.

ПЛАСТ, як організація української молоді, включається у ЦЬОМУ році, як чинник інформаційний, не тільки для самого ПЛАСТУ (пластунів), але також і для світу другого (чужинців) в цей спосіб, що служитиме інформаціями про цю Істину-Правду, а ця правда — така: що Україна/Русь, а НЕ Росія прийняла в 988 р. християнство. До речі, назва Росія властиво відноситься тільки до Московської імперії, бо перед тим було московське царство (Московщина), від назви Москва. Це сталося в 1147 р. Знов же ж назва Україна появилася 1187 р.

Москвичі (росіяни) ширять пропаганду, що це 1000-ліття Росії — Чому? Бо ніби тоді ще не було України, але, як бачимо з історії, то ні Москви, Московщини, ні московського царства тоді також не було. Була РУСЬ, або Київська імперія, а відтак Україна. Славна була і є наша історія, але бракувало нам політики.

Історія без політики не має оводів — насіння, — УКРАЇНА ...

Політика без історії не має — коріння, — МОСКВА ... тому вона чіпляється Київської Держави. Та, щоб не розводитись довше з історією ширення правди про 1000-ліття скромно й дійсно треба нам діяти на лад західного світу — значить уживати їхній спосіб інформування, вживаючи форму 5. W?

1. WHO (ХТО), 2. WHAT(ЩО), 3. WHEN (КОЛИ), 4. WHERE (ДЕ), 5. WHY (ЧОМУ).

1. WHO (хто) Україна — УКРАЇНЦІ
2. WHAT (що) ХРИСТІЯНСТВО в УКРАЇНІ
3. WHEN (коли) РІК 988 А.Д.
4. WHERE (де) УКРАЇНА — КИЇВ
5. WHY (чому) ДЕРЖАВА перетворюється в Київську Імперію так, як були: Римська та Візантійська.

Очевидно, ми мусимо підготуватися самі до проповідування

цієї правди про Україну на пластових заняттях-сходинах, від новачтва почавши...

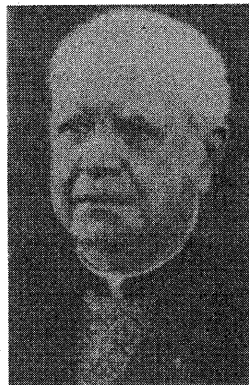
1. **МОВА** тільки українська кожночасно
2. **ІСТОРІЯ** 1000-ліття **ТРИЗУБА** і **ХРЕСТА**
3. **ГЕОГРАФІЯ** Україна — Київ місце, де відбувалася **ДІЯ**
4. **КУЛЬТУРА** 1000-літні культурні надбання **ХРЕСТА** і **Тризуба**

5. Поширення правди — а правда наша є тільки **ОДНА** — **УКРАЇНСЬКА**, не діаспорна, не етнічна і не радянська. Бо ж це наша українська метрика — свідоцтво, яке засвідчить перед світом про історичну й фактичну національну ідентичність української **НАЦІЇ**.

Це хіба ми тому й вийшли з рідної України, щоб світ пізнав цю Україну, бо як сказав нам наш Симоненко:

*Розкрийте серце і чоло,
щоб грядущі по нас не сказали:
Їх на світі НЕ БУЛО!*

ПРИВІТАННЯ

Редакція "Пластового Шляху" з великою приємністю висловлює найщиріші вітання та побажання Всечеснішому о. крпл. пл. свн. Богданові Смиківі, працювтому у Христовому Винограднику й всіма любленому пластовому капелянові з нагоди Його Золотою Ювілею священства, що Його Він обходив так урочисто в присутності Владика Лостена 18 жовтня 1987 р. у церкві св. Володимира Великого в Ютиці, ЗСА.

Ми молимо Всевишнього, щоб і надалі благословив Його добрим здоров'ям, радістю і вдоволенням з Його так щедрої та плодотворчої праці для Пласту, Церкви та цілого нашого народу.

НА МНОГІ ЛІТА, ОТЧЕ ЮВІЛЯТЕ!

ЮМПЗ/1987

ВЛАСНІСТЬ
ПЛАСТОВОЇ СТАНІЦІ
В ДІТРОЙДІ

Таня Джулинська

ЮВІЛЕЙНА МІЖКРАЙОВА ПЛАСТОВА ЗУСТРІЧ, 1987 КАНАДА

(Проблеми підготовки і проведення)

1. ЮМПЗ-87 підкреслила, що в наших обставинах зустрічами корисніше дати нагоду молоді співжити радше, ніж змагатися матірними гуртками чи куреннями. Система мішаних гуртків зовсім не вплинула негативно на почуття гордості за свої матірні частини.

2. Підготовка та виконання програми Зустрічі виявила деякі розбіжності у наших поняттях:

а) Є питання чи молодь має бути постійно зайнята (стимульована), значить треба програми і багато зусилля від булав, чи молодь повинна мати час сама себе "забавляти" чи відпружуватися? Ті з нас, які творили цілість програми, уважали, що перші два етапи повинні бути заповнені, використані якнайбільше, бо ж так мало часу на все, що потрібно би з молоддю проробити. Дехто з булав уважав, що програма була перевантажена. У третьому етапі ми хотіли дати молоді нагоду для плекання особистостях взаємин. Вислід був такий, що деякі молоді нудилися. Можливо вистачило б три, замість чотирьох, днів на "Пластовій Січі".

б) Якщо можна судити по онтарійській бюрократії, канадське суспільство присвячує багато уваги тіловихованню радше, ніж спортові. Я думаю, що Пласт повинен докласти більше зусилля до творення цікавих, різноманітних програм та зайнять тіловиховання, які були б сприятливі більшості нашої молоді, а не зводити тіловиховання до "спорту", який є сприятливий відносно малій частині юнацтва. У декого є поняття, що якщо нема великої площі, де можна б заграти копаного, табір не може бути успішним. Хоч "спорт" має місце в пластовій програмі і спортові табори є корисні й потрібні, не всі табори мусять мати в програмі "копаній", відбиванку чи легку атлетику. Головно програма зустрічей повинна мати програму сприятливу якнайбільшій

частині молоді і "спорт", хоч можна додати, залежно від обставин, та неконечно.

в) Досить поширений між виховниками погляд, що ідеологія, проблеми українського суспільства — це теми нудні для молоді й їх треба оминати, бо молодь так чи інакше їх не сприйме й буде незадоволена. Коли прийшлося міняти програму в першому етапі, найперше викинено "поважні" зайняття. Іронія, що чи не найуспішнішим тереновим змагом був змаг на тему "проблем українського суспільства": дезинформація, голод, українська мова, церкви в Україні тощо. Молодь можна захопити будь-якою темою, якщо **спосіб** подання її цікавий. Пласт докладає замало зусилля, щоб творити цікаві способи. У результаті є такі, що "пхають" серйозні теми (ідеологію) нудними "лекціями-гутірками", або такі, що відкидають теми пластової ідеології чи інші "серйозні теми".

г) Пластова ідеологія побудована на християнських засадах. Дотепер наші вияви християнських віровизнань були загально прийняті. Ми повинні шукати нових способів і, очевидно, не кожний буде успішний з першого разу, але ми повинні уважати, щоб наші вияви не уважалися "профанацією" частиною пластунів. Ми ж бо мусимо старатися затримувати об'єктивну справедливість щодо віровизнань. Може краще обминати "Вірую" на ватрі ніж вибирати між католицькою чи православною версією. А може найкраще шукати оригінальні, пластові вияви духовости.

г) Перед Зустріччю, в обіжниках і в правильнику було виразно сказано, що на ЮМПЗ-87 може приїхати лише "україномовна" молодь. Виглядає, що слово "україномовний" має дуже широку інтерпретацію. Що значить "україномовний", якщо місцевий виховник вважає, що він до своїх юнаків мусить висловлюватися по-англійському? Все ж таки, ЮМПЗ-87 показала, що з винятками, молодь, яка приїхала на Зустріч, вміє менше-більше спілкуватися українською мовою, але не завжди хоче чи старається її вживати. Між юнацтвом та старшим пластуном до великої міри панувала англійська мова. Питання — чи наші дискусії над мовою не захитали нашу віру, що ми ще маємо україномовну молодь, і чи ми не повинні зосередитися над питаннями: як найкраще допомогти молоді набути відповідний запас слів та творити обставини, в яких молодь буде примушена природньо вживати українську мову?

(Цікава заввага одної юначки на оціночному листку: "виховники і дорослі пластуни не звертали уваги на мову").

д) Система творення гуртків з молоді з різних станиць виказалася корисною. Варто систему наслідувати в майбутньому. Найкраще функціонувати гуртки, де були менше-більше однолітки. На жаль, це не було можливе в усіх випадках. Рівнож вважаємо, що було корисно розділити молодь у першому етапі.

Питання може бути: чи не варто великі табори, такі, якими були табори розвідувачів, поділити адміністративно на два, навіть якщо вони таборують побіч себе?

е) Оплата за зустрічі мусить бути доступна, але не варто обтинати оплату коштом якості програми. Якщо будуть цікаві табори, молодь захоче їхати і роздобуде гроші. Їзда порогами коштувала додаткових \$30.00. Лише 55 з можливих 473 не поїхало, і то, мабуть, через побоювання батьків за безпеку радше, ніж за оплату.

е) Під час Зустрічі виринули деякі проблеми у підході до молоді:

i) Прилюдна сварка, що принижує людську гідність юнацтва.

ii) Наставлення виховників, що їхня роля бути "поліцаями" чи наглядачами, радше ніж друзями чи подружками.

iii) Надмірне вживання крику — напр., збірка починається тоном голосу немов би юнаки і юначки вже щось "набріли".

iy) Надужиття збірок. У понятті багатьох, юнаки(чки) не можуть рушитися кількасот метрів без формальної збірки "в дволаві, по величині". Під час кожного переходу на зайняття чи до табору ніхто не буде тримати кроку чи рівної лави, в результаті, юнацтво привикає в дволаві "лізти". Чи на плавання, гурток не може лише перейти групою без формальної збірки?

Думаємо, що варто б над цими проблемами застановитися в майбутньому.

ж) ЮМПЗ-87 показала, що Пласт має багато позитивної української молоді, отже є для кого працювати. Рівночасно Зустріч показала, що є велика кількість пластунів, колишніх пластунів, членів Пластприяту, які дбають про добро Пласту і готові до більшої чи меншої праці.

Мотивації вчинків невидимі, але вони є дійсним іспитом характеру.

Хто хвалить усіх, не хвалить нікого.

З ЯКИМ ВИСЛІДОМ СКЛАЛИ МИ ЮВІЛЕЙНУ ЗДОРОВНУ ПРОБУ?

*"На Зустрічі заборонені алкогольні напитки,
тютюн і наркотики".*

(Із пункту Правильника ЮМПЗ-87)

У попередньому числі "Пластового Шляху" було основно розглянені різні аспекти Ювілейної Міжкрайової Пластової Зустрічі — 1987. Залишилась ще до обговорення справа здоров'я, справа пластової абстиненції під час Зустрічі, наскільки пластуни притримувалися 13 пункту пл. Закону.

Будучи учасником третього етапу ЮМПЗ на Пластовій Січі в днях 19-23 серпня 1987, мав я нагоду обсервувати, як зберігали учасники 13 пункт правильника Зустрічі. З приємністю прийшлося завважити, що на терені Зустрічі не можна було дістати ні алкогольових напитоків, ні тютюнових виробів. Між порожніми пушками з безалкогольних напитоків не було пушок з пива. Не бачив я теж, щоб хтось з пластунів появився з цигарокою в устах, що бувало під час різних пластових з'їздів. Славно! Та чи дійсно все було так ідеально? Як воно було в таборах поодиноких уладів? Подам кілька прикладів, які дійшли до мого відома.

Зачнімо від юнацтва. Відомим було, що усунено кілька юначок із Зустрічі за курення тютюну. Нарешті беремося карати за легковаження 12-ої точки Пластового Закону. У таборі старших пластунів мав бути не тільки алкоголь, але й правдоподібно й заборонені інші речі. Не чув я, щоб за те когось потягнуто до відповідальности.

В таборі пластунів сеніорів не було ні тютюну, ні алкоголю. Одначе у приватних хатах пластунів сеніорів на Пластовій Січі було дещо інакше. Мая я нагоду відвідати там дві хати. Заскочило мене вступне питання одного господаря, чи не захочу напитися "винця", другого ж, чи не рад би я напитися "брєнді". На Пластовій Січі видно обов'язують "січові" звичаї:

*"А на небі не дають горілки",
Ані пива, меду ні вина,
Тільки трошки смоли та дощівки,
випий, випий, кумцю, все до дна!"*

Прийшлося мені теж бути свідком, як до одної такої хати сеніор притаскав скриньку повну пляшок пива. Коли один друг з Австралії і я відмовились від нього, він почастувався сам, пояснюючи, що йому воно потрібне, бо він працює. Від нього довідався я, що алкоголь кріпить здоров'я(?) Коли ж згодом відвідав я один не пластовий дім там же, пропонували нам напитись чаю. Дивно.

Варто пригадати, що англійській королеві співають многоліття, запиваючи чистою джерельною водою. Ми були свідками, як попередній президент Америки Джімі Картер впровадив безалкогольні напої під час прийняття у Білому Домі. А чи не відомо нам, що теж Горбачов у Радянському Союзі приймає своїх гостей мінеральною водою. Чи ж не соромно нам пластунам держатися перестарілої погубної козацької традиції, яка у великій мірі не допомогла нам добитись самостійної держави.

Радісною несподіванкою було для мене, коли під час Зустрічі приступив до мене один молодший колега лікар, і то з Лісових Чортів, і погратулював мені за мою статтю "За почесну назву пластун". Одночасно признався він, що будучи старшим пластуном, поборював моє становище відносно пластової повздержности, але тепер після дванадцяти років вповні погоджується зі мною. Я зрадив, що найшовся серед молодшого покоління послідовник ідей, які я проповідую впродовж років, і буде кому мене заступити. Це повище "чудо" подає надію, що "лісова мудрість" промовить ще не до одного пластуна сеніора й заставить його по-пластовому думати й поступати.

Накінець годиться мені відповісти на питання поставлене в заголовку цієї статті. З певною дозою оптимізму скажу — "так"! Розумні дорослі пластуни починають пізнавати зло, яке приносить тютюн і алкоголь та починають відвертатися від них. Маю надію, що й ті, які ще не визволились із погубних навиків курення й пиття, підуть незабаром їх слідами. Тільки власним прикладом можемо оберігати нашу молодь перед тими налогами, загрожену погубними впливами довкілля.

Заповідають, що в 2000 році американське супільство буде вільне від налогу курення. Пластуни хіба не будуть ждати аж до того року з трьома зєрами, щоб відцуратися раз назавжди не тільки від тютюну, але й алкоголю. Хочу вірити, що ювілей Пласту стане зворотним пунктом і не довго прийдеється ждати, щоб наш Пласт знову став авангардом повздержности від пиття й курення й інших наркотиків, як це нам наказав наш Дрот.

ЗУСТРІЧ, ЗУСТРІЧ... І КОМП'ЮТЕР!

Зустріч, ЮМПЗ — як то все гарно виглядає тепер на фільмі, на прозірках, на знімках, у технікокольорових споминах. А пам'ятаєте, як то тоді справді було?

КАТАСТРОФИ:

— Подруго, моя електрична сушарка замокла в канойці!

ТРАГЕДІЇ:

— Що ми мусимо знову з тими самими дівчатами мати обід?

І страждання, пекельне, жакливе терпіння:

Раннє вставання.

А що вже говорити про комп'ютер, і те, що він намикитив на ЮМПЗ/87.

Пригадуєте собі ваші пари, тобто пів-офіційні.

Як ви приїхали на табір і висадили вас із автобуса, і хтось вам каже:

— Ти пупчик і Штанковський — сюди! Ви будете в гуртку 73405630,3216А. А ти відповів: "Перепрошую, але Славка Штанковського покусав у четвер кіт. Він не приїхав. І ми всім поділилися. Він мав привезти всі підштанці, а я маю всі непромокальні сірники. Скомпліковано, майже так, як купувати квиток на цю забаву.

Словом, не так то добре було на ЮМПЗ. А як буде в майбутньому? Ми вислали спеціальну експедицію (всі з досвідом на Титаніку!) до самих глибоченних глибин канцелярії КПС.

Після двох тижнів, вони виринули з неабияким скарбом.

Сьогодні, ми всі будемо свідками драматичної події:

Відкриття канцелярської шафи КПС — комп'ютера та назначення підреферента комп'ютеризації та майбутніх Зустрічей.

Підреферент комп'ютеризації майбутніх ЮМПЗ:

1. Застосування комп'ютера на цьогорічній ЮМПЗ доказало, що можна скомплікувати будьяку справу. Це збільшило фактор визову на цьогорічній Зустрічі. Тому застосування комп'ютера треба уважати успішним.

2. Пропонуємо розглянути наступні нові можливості вжитку комп'ютера:

а) Вічний український комп'ютер —

— перед кожним ідеологічним панелем кожний учасник міг би викликати зі штучної пам'яті десять слів на п'ять складів або довші;

Наприклад:

— кібернетичний (діяспорнофункціональний)

— взаємопов'язуючий (сіне ква нон;)

— а решту за довгі доби я навіть пробував читати.

б) Комп'ютер пар:

— Дуже легко запровадити, бо можна вживати цю саму програму, що цього року, але парувати хлопець-дівчина, дівчина-хлопець. Щоб оминати нещасливі випадки, комп'ютер не повинен могти числити вище двох.

в) Довідковий центр Зустрічі.

Відкрита кімната з комп'ютерами для вжитку пар, наведених під пунктом б).

Тут слідує технічні деталі, але в загальному цей проєкт мав би діяти так: Юнак і юначка, за точними вказівками комп'ютера пар, стрічаються о 2138 на таборівій площі 43 біля кущика ЛНЗ-41.

Він дивиться їй в очі — УХ!

Вона дивиться йому в очі — АХ!

комарі бзикають, птахи бзеняць,

вони готові кинутися в ....

.... дружні обійми.

Але вона бачить його плястикову карточку — він з Торонта, вона з Вашингтону (це тільки теорія).

Словом — ЕХ!

Ідуть вони місяцем опроміненою стежкою до довідкового центру. Там сідають удвійку за клавіатуру і довідуються:

— скільки коштують лети з Торонта до Вашингтону,

— пересічне тривання доставки листа з Вашингтону до Торонта,

— кошт телефону на хвилину, і який опуст після півночі,

— частота і пересічна ціна забав,

— і оцінки з Курсів Українознавства, щоб знати чи юнак-юначка здасть матуру і будуть потребувати ескорта на натуральну.

А тоді, вони можуть вийти знову на місяцем опромінену стежку й подивитися собі в очі, і, або вернутися в околицю кущика ЛНЗ-41 і кинутися..., або розійтися в темряві, в пошуках когось із міста, яке згідно з комп'ютером, є ближче до пляжі.

Чи варта здійснювати цей плян КПС-м. Думаю, що так! Чи була б кращою ЮМПЗ? Не конче, але уявіть собі тільки, який з неї можна б було зробити фільм?

"Змагунки за прадідну славу" — Табір УПЮ-ок прихильниць

на оселі Батурин біля Монреалю, ЮМПЗ, серпень 1987 р.

Ярослав Кіт

АКСІОС, АКСІОС, ОТЧЕ ДИЯКОНЕ МИХАЙЛЕ!

(Рукоположення ст. пластуна Михайла Лози в сан диякона)

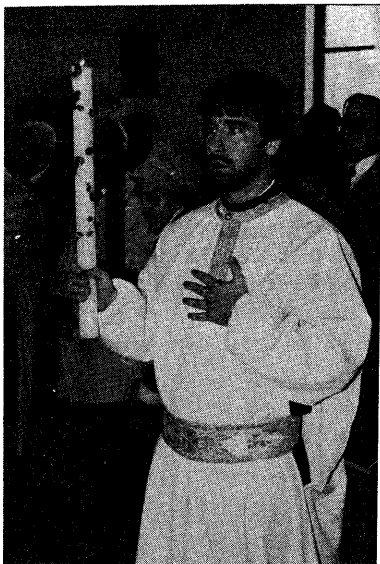

Фото: Ярослав Кіт

Оттава, Канада. Тут в неділю 25 жовтня, 1987 р., в новозбудованому Крайовому Соборі св. Івана Хрестителя, відбулася надзвичайно урочиста і святкова подія, яку столична громада тепло і радісно звеличала своєю численною присутністю, не зважаючи на те, що сам день був дощовий, вітряний і сірий.

Того ж дня ранком, під час Архиєрейської Служби Божої наша громада була свідком висвячення в сан диякона свого улюбленого молодого громадського діяча і виховника молоді, Михайла Лози.

Чин рукоположення почався в 10 год. ранком під час "входу єпископа" Ізидора "на трисвяти". Під звуки хорového співу і під проводом Хреста, якого ніс п. Радзіховський, Владика Ізидор, єпарх торонтонський, о. парох Володимир Шевчук, ЧСВВ, і о. д-р

Юрій Герич увели до храму піддиякона Михайла, де посередині храму він взяв участь при підготовуванні Владики до св. Літургії.

З ними тут теж були присутні члени вівтарної дружини Тарас Ріжок, Стефан Ріжок, Михайло Попович, Стефан Радзіховський, Андрій Савчин і Андрій Генрі. Біля них стояли піддиякони Стефан Басараб і Давид Матюк із семінарії св. Духа, (вони тримали єпископські свічки) та піддиякон Бред Малевський. З-заду них стояли два лицарі ордену св. Божого Гробу та лицар папського ордену св. Григорія. Майстер церемонії був о. Тарас Карпюк з Торонта.

Відтак святковий почот Владики Ізидора подався урочистим ходом на амвону, де Владика тоді, в асисті отців, вівтарної дружини, та піддияконів, відправив Архиєрейську св. Літургію, під час якої піддиякон Михайло прочитав св. Апостола. Хором диригувала Ярослава Шевців.

Чин дияконства перевів Владика Ізидор в асисті о. пароха Володимира та о. Тараса. До тієї прегарної нашої церковної церемонії, з великим зацікавленням, приглядалася повна церква вірних та гостей з таких дальших міст як Торонто, Бостон, Філядельфія, Ст. Катерінс й інших міст, усіх понад триста. Між ними теж були члени Оттавської Пластової Станиці, які зробили милу несподіванку своєму старшому пластунові і виховникові мішаного гуртка "Симфонія №6". Всі вони з'явилися в повних пластових одностроях.

Під час співу "Аксіос, Аксіос", що означає достойний, з радісними сльозами на очах дивилися і ревно молилися батьки нововисвяченого о. диякона, панство Євген і Павліна Лози, шановні громадяни міста "свободи", Філяделдфія, з своїми другими дітьми, Євгеном, Анастасією і Павлом, і, рівнож молода добродійка Оксана, з дому Грабовецька, дружина о. Диякона, з своєю родиною та приятелями.

До тої шановної групи вірних і гостей Владика Ізидор, під кінець св. Літургії сказав проповідь. У ній він повідомив присутніх про прибуття до Канади "мученика за віру і нарід" Й. Терелі з родиною, поінформував дещо про стан нашої страдальної церкви на Україні, а відтак поблагословив акцію нового о. диякона Михайла стати на службу церкві і народові в рядах, хоч ще малого, але зростаючого числом, чину дияконів. "Ряд робітників на Божому винограднику збільшився на ще одного робітника", були кінцеві слова Владики.

Після того, в парафіяльній залі, відбулося обіднє прийняття для всіх гостей, яке зорганізувала ЛУКЖ під головуванням пані І.

Шомбс. Під час обіду, юначки і юнаки мішаного гуртка "Симфонія №6" помагали паням у кухні й при столах. За головним столом біля Владики і о. пароха, засів о. диякон Михайло зі своїми батьками. Між іншим, тут своєю присутністю звеличали о. диякона молоді отці з своїми добродійками з православних столичних церков, а саме о. парох Роман Божик з УГПЦеркви св. Успіння і о. парох Симон-Максим Лисак з УПЦеркви Христа Спасителя. Весь фінансовий прихід з обіду був переданий на дальшу розбудову храму.

Обідовою програмою керував о. Тарас, шкільний товариш о. диякона Михайла ще семінарної лавки св. Духа в роках 1982-1985, в Оттаві. Він представив промовця, друга Бориса Гудзяка, колишнього питомця семінарії в Римі, де о. диякон Михайло з ним разом вчився. Коротким словом і на весело Б. Гудзюк розказав дещо про їхні спільні студентські часи в Римі. Відтак Марія Марч, в імени церковної ради, привітала о. Диякона. Павло Лоза, наймолодший брат о. диякона, в імени цілої родини подякував всім присутнім за таке гарне звеличення і прийняття його брата. Відтак о. парох Володимир привітав і прийняв о. Диякона в ряди свого сотрудника, якого йому та вірним так дуже потрібно, бо парафія росте і розбудовується і тому є багато праці, а мало рук. Владика Ізидор, тим разом більше на весело, теж побажав о. дияконіві і його добродійці Оксані всього найкращого в праці на духовній ниві.

Кінцеве слово мав о. диякон Михайло. Він сказав, між іншим, що на його духовне виховання, крім батьків, мав сл. п. Блаженіший патріарх Йосиф, який в нього зацепив любов до церкви й народу. Кінчаючи свою промову словами: "Дякую Вам, Татусю і Мамусю за все, що я дістав від Вас..." О. Диякон зворушив всіх присутніх до сліз, викликаючи цим пошану до себе.

Спільним співом молитви закінчився ще один світлий момент в житті о. диякона Михайла Лози, який запишеться золотими буквами в книзі історії столичної громади і храму св. Івана Хрестителя.

Людина є живою тоді, коли йде вперед до чогось вищого.

(Арістотель)

В ПОШАНІ ТИМ, ЩО ВІДІЙШЛИ

Роман Мицик

б. член дирекції Пром-Банку

ПРОМБАНК
НАСТОЯЩОГО СТАНУ
В ДІТРОЙТІ

ЛЮДИНА ВІДІЙШЛА, А СПАДЩИНА ВЕЛИКА

30 квітня 1987 року відійшов на "Вічну Ватру" мій великий друг Атанас М. Міляннич. Про його смерть повідомила мене його дружина Стаха телефонічно. Зараз, цього дня, подав я до "Свободи" сумне повідомлення від себе і всіх колишніх його співпрацівників та співтворців Пром-Банку у Львові.

Ще й сьогодні не можу погодитися з втратою його, бо він для мене не тільки друг, брат, але й учитель. Це, що я 51 років працюю в українських фінансових кооперативних установах, завдячую йому і його інспіраціям.

Перший раз зустрів я його у спільній келії ч. 109, в тюрмі в Бригідках, у Львові й зразу тут почалась наша дружба. — Тимбільше, що представив себе як Лісовий Чорт, псевдо Слон. Спільно ми багато оптимістично наговорилися, наспівалися, бо він, до речі, мав досить приємний голос. Суддя, не маючи твердих доказів, випустив його в досить скорому часі на волю. Всі, що перебували в келії ч. 109, згадували його дуже часто і коли нам щось треба було полагодити на волі, то зверталися до нього, бо вірили в його солідарність і виконність.

Минули роки і я також вийшов на волю, а Слон у міжчасі відбув чистилище в таборі в Березі Картузькій. В переїзді з тюрми в Грудзьондзу на Помор'ї я задержався кілька днів у моєї сестри у Львові. Ідучи попри Академічну гімназію при вул. Сапіги стрічаю, з великою радістю, Слона. Ми розцілувались, а він зразу запитав мене, що я думаю робити. Я не міг дати жодної конкретної відповіді, тоді він запропонував мені організаційну, піонерську працю в Банку. Я прийняв з місця його пропозицію. Я тому назвав цю працю піонерською, бо це був Український Кооперативно-Купецький Банк майже нечинний, але не зовсім мертвий. І тут розпочалась моя банкова кар'єра з платнею 10 золотих на місяць. Св. п. інж. Атанас М. Міляннич був тоді начальним директором

Кооперативи Інженерських Робіт — “КІР” у Львові. Я почав працювати як один, перший урядовець, в малій кімнаті на першому поверсі, на розі вул. Гродзіцьких і Ринку, над рестораном “Атлясу” у Львові. В цій самій кімнаті працював також д-р Ігор Федів, директор Видавничого Інституту, що видавав Атлас України проф. Володимира Кубійовича. Д-р Федів був рівночасно членом дирекції нашого Банку, з нами також працював урядовець Інституту п. Назарко.

Завдяки великому розумові і організаційному генієві Слона, який був ініціатором та душею всіх починів, Пром-Банк за три роки (1936-1939) під його проводом як начального директора, розрісся у велику, наймодернішу, зі всіма банковими послугами, установу в Галичині.

В цьому часі нашу українське кооперативне господарство було досить гарно поставлене. Завданням Пром-Банку було розбудувати для української економіки третій стан, себто купецтво і промисл — творити повноту нації.

Великою прикметою Слона було те, що Він вмів добирати, і в Пром-Банку і в братніх організаціях, людей до праці, які творили “ТІМ” антузіястів. — Це в більшості були члени, нерозділеного ще тоді, націоналістичного Руху, такі як: Євген Врецьона, Роман Шухевич, Ярослав Гайвас, Тарас Ліськевич, Володимир Янів, Юрій Стефанік, Ростислав Волошин на Волині, Михайло Медвецький, Орест Питляр, Мирослав Турянський.

Крім згаданих вже співпрацівників і співтворців Пром-Банку, слід згадати ще деяких друзів “по праці”, яких я з радістю зустрів на нових землях поселення, а саме: д-ра Ярослава Падоха — правного дорадника Пром-Банку, д-ра Володимира Пушкарка — начальника ліквідації в Централі, мгра Василя Бойка — головного касира, Олену Недзвецьку-Климишин — керівницю філії в Стрию, Осипа Винницького — керівника філії в Перемишлі, Семена Романіва — керівника філії в Сокалі, мгра Веселого — керівника філії в Самборі, Гаврилова — керівника філії в Бориславі й Дрогобичі, секретарку Ольгу Лемішка-Врецьонову і Врецьонівну-Габрусевич.

Щоб роздобути капітал зорганізовано, на велику крайову скалю, акцію “дрібної ощадности”, яка мала справді подивугідні успіхи (понад 400.000 золотих!). Пропагатором тієї акції був знаменитий бесідник інж. Ярослав Цімура та Ярослав Гайвас.

Для справнішого розгортання праці і кращої обслуги клієнтів зорганізовано 9 філій Пром-Банку: у Станіславові, Тернополі, Стрию, Сокалі, Перемишлі, Дрогобичі, Бориславі, Самборі та в

Луцьку на Волині. Дуже добрим координатором та контролером філій був Тарас Ліськевич. Тісну і братньо-творчу співпрацю мали ми з Українським Технічним Товариством на чолі з інж. Василем Рижевським та інж. Євгеном Врецьоною, з Товариством Українських Купців і Промисловців на чолі з Ярославом Скопляком, власником фабрики пасти “Елегант” і Товариством Ремісників, яким опікувався Роман Шухевич, сл. п. командир УПА і мгр Мирон Богун. Рівночасно Пром-Банк ініціював та організував промислові і торговельні підприємства у формі — Спілки з обмеженою порукою.

Перша українська залізна фабрика цвяхів “Сталь” постає у Винниках, на чолі з інж. Володимиром Богачевським та інж. Романом Косом.

Промисловий Млин в Кристинополі, на чолі з інж. Богачевським, братом Володимира, фабрика олію, на чолі з інж. Мосевичем та Евстахією Мілянчи, фабрика вапна з інж. Кізіюком і інж. Осипом Бойдуником. Якторівка, що займалася виробом вугілля до прасовання — з інж. Костівом на чолі.

Для обслуги наших деталічних крамниць зорганізовано велику гуртівню під назвою “Гурт”, якої директором став наш Атанас Фіголь, Ярослав Рак, Гресько, інж. Ган. Видавничу і пропагандивну ділянку провадив Володимир Янів і Юрій Стефанік. Головним бухгалтером був, дуже ініціативний, здібний і виїмково працюючий інж. Володимир Яцишин, який прийшов до Пром-Банку як другий працівник, заступником був знаменитий Тарас Міськевич.

Коротко перед війною нас усіх виарештували, але скоро звільнено за інтервенцією посла Целевича. Ярослав Гайвас був арештований кілька місяців скоріше, але він бравурно зорганізував втечу з тюрми. В тому часі Слон перейшов на “зелено” в Карпатську Україну, а я залишився ліквідувати Пром-Банк, до 24 грудня, тоді також подався на захід.

І знову ми зустрілись у Кракові, і зараз же почав організувати українське економічне життя. — За ініціативою Слона ми оживили Україн-Банк у Ярославі та зорганізували дві філії: в Кракові та в Люблині. Рівночасно Слон зорганізував господарську акційну Спілку УГАС в Кракові, яка обслуговувала Союзи: в Холмі, Грубешові, Белзі, Ярославі, в Перемишлі, в Сяноці. Директором Спілки став Омелян Тарнавський.

В Америці Слон заснував Кредитову Кооперативу “Самопоміч” в Детройті і був активний у всіх кооперативних з'їздах та конференціях. По переїзді до Нью-Йорку зорганізував

Український Соціологічний Інститут, який видав дуже цінний довідник про українців на нових землях поселення.

Мені здається, що я ще не вичислив всіх Його починів, бо такі вони численні й значні.

Загальна характеристика Його така: творчий, прогресивний, ввічливий лідер, всіма люблений. Не був надзвичайним бесідником, але кожне Його речення мало конкретну думку. Працьовитий, чесний, релігійний. Коли Кодекс "Лісових Чортів" каже, що Лісові Чорти не люблять пересічі, то сл. п. Атанас Мілянч був суперлятивно непересічний в своєму розмаху і таким залишився в моїй та всіх нас пам'яті.

Бог не є Бог філософів. Передумовою пізнання Його не є просвічений ум, але відкрите й пристрасне серце..." (Паскаль)

Велика користь є з книжнього вчення, бо з слів у книжках беремо мудрість і володіння собою, бо книжки наставляють і повчають на путь покаєння. Вони ж бо — ріки, що наповняють вселенну, вони джерело мудрости; в них же безмірна глибина; ними ми й в печалі потішаємося; вони — уздечка повздержливости.

Бо ж хто часто читає книжки, той розмовляє з Богом чи із святими. Той хто читає пророцтва, євангельське і апостольське вчення й життя святих отців, має велику користь.

(Повість Времених Літ, 1037)

До хати приятеля дорога ніколи не є далека. Товариш — це є дарунок, що його ти сам собі даєш. Немає порівняння між тим, що ми втрачаємо через неможливість осягу, а тим, що ми втрачаємо через те, чого не пробуємо здобувати.

(Франціс Бекон)

ХРОНІКА

Ярослав Кіт

Пл. сен. ПЕТРО САВАРИН і п. ОЛЬГА ФОґА

НАГОРОДЖЕНІ "ОРДЕНОМ КАНАДИ"

Фото: Ярослав Кіт

Середа, вечір, 28 жовтня 1987 року... Це була сучасна державна церемонія. Канада нагороджувала своїх найкращих громадян "Орденем Канади".

По середині Палати Сенату, на кріслах, засіли автори, артисти, банкири, президенти корпорацій, мистці, лікарі, науковці, журналісти, канцлери університетів, підприємці й інші. Було їх всіх близько 80. Були це впливові люди: керівники й провідники сучасного канадського суспільно-культурного і громадського життя. Всі ще активні громадяни по своїх професіях, хоч деякі з них вже каліки. По обох боках засіли запрошені достойні гості як дипломати, науковці та члени Ради Ордену Канади. На галеріях засіли жінки, чоловіки і ближча чи дальша родина кандидатів на орденоносця "Ордену Канади".

Надання "Ордену Канади" звичайно відбувається в палаті-резиденції канадської ген-губернаторки, дост. пані Жан Соуве, заступниці "Корони", тобто, королеви Канади, її Величність Єлисавети II, яка живе в Англії. Роля сучасної

заступниці монархії є церемоніяльна, пов'язана з підписами державних законів, надання орденів і нагород, та перетинання стрічок під час відкриття державних чи приватних подій або інституцій. Тому що резиденції є в стані ремонту, то церемонію надання ордену було перенесено до Сенату — місце багато краще і відповідніше на таку урочисту і особливу подію.

Канада заснувала "Орден Канади" в 1967 р., щоб нагороджувати своїх громадян за працю на користь свого чи світового суспільства за збагачення людського життя чи придбання йому користі. Сувереном "Ордену Канади" є сама королева. Їй підлягає Рада Ордену в складі 8 осіб, між якими є голова Верховного Суду Канади як пресідник, а секретар уряду є головним писарем. Рада надає ордени два рази на рік. В липні і в грудні Рада оголошує листу кандидатів, а в жовтні і в квітні відбувається надання орденів.

Форма ордену Канади символізує сніжинку з короною на верху. По середині — червоний кленовий листок, довкола якого є напис *DESIDERANTES MELIOREM PATRIAM* — вони бажать кращої країни. Орден має три класи: Компаньйон, Офіцер, і Член — найнижчий. Перші два носять нагороди на шії на червоно-білій ленті, а останній як відзнаку на грудях.

Дотепер ніхто з українців не здобув ордену з перших двох клас, тільки останній. До таких належать, між іншим, такі як: митрополит Максим Германюк, ЧНІ, 1982, посадник Лаврентій Дікур, 1984, Євгенія Пастернак і Сергій Радчук, 1985.

Отож в Палаті Сенату, іменовані засіли в той спосіб, що на самім переді були Компаньйони, 3, Офіцери, 23, а відтак Члени, 46. Сиділи вони по азбуці, але так, що ті, котрих імена починалися спочатку азбуки сиділи з-заду своєї класи, але їх викликувано першими. Між ними була пані Ольга Фога з Вінніпеґу і пан Петро Саварин з Едмонтону.

На Сенаторським троні засіла дост. Сауве з своїм почотом довкола. З боку засіли два священики — католицький і протестантський, які прочитали молитву двома мовами і як частина церемоніяльного відкриття. Біля трону, з лівого боку, стояли три молоді офіцери губернаторського двору. Перший тримав подушечку, на якій був Орден Канади, якого він подавав дост. Сауве, другий, трохи далше, біля столика, де лежала груба вписова книжка, і роздавав грамоти, а третій на переді викликав і читав життєписи іменованих. Для франкомовних читав по-французькому, а для всіх інших по-англійському.

Пані О. Фога дістала орден за свою ревну працю в Раді Християн і Жидів, міській управі міста Вінніпеґу та в українським суспільстві. Вона була убрана в довгій ясній сукні, яка підходила її руському волоссю. Стояла вона спокійно, з усмішкою на лиці, коли вичитували її заслуги. Своєю поставою вона робила цікавий контраст відносно дост. Сауве, яка була в темній довгій сукенці з сивим волоссям і з поважною міною.

Пан Петро Саварин стояв на струнко, як вояк, яким він колись був. Слухав він серйозно як читали на голос його заслуги адвоката і канцлера університету, про його працю в українській громаді як голови СКВУ та як одного з промоторів багатокультурности в Канаді.

Було кілька емоційних моментів. А саме тоді, коли привезли одного старшого заслуженого чоловіка на кріслі перед тронем і теж тоді як привели підруки одну молоду сліпу жінку, лікарку. Тоді дост. Сауве сходила на долину до них і їм надавала орден. Мав дістати, але його не було, Рік Гансен, теж каліка, який на своїм візку об'їхав довкола світу, щоб зібрати гроші на медичні потреби.

Не звертаючи вже уваги на те, що я пережив емоційні хвилини кілька годин тому, коли бачив і слухав як "мученик за церкву і нарід" Йосиф Тереля зізнавав

перед Комісією Прав Людини, по другій стороні Парляменту, проте пережив у Палаті Сенату ще одну емоційну хвилину, коли бачив як нагороджували наших людей за те, що вони українці. Я був гордий, що я українець... Це була мила хвилинка.

На другий день, у четвер 29 жовтня, Канадська Федерація Громадян мала обід в домі Національного Театру для своїх 6-ох членів, що одержали ордени. Пані О. Фога була одна з них. Вона колишня директорка тієї організації на Манітобу. Тут була присутня її товаришка з молодих років, також заслужена наша діячка, пані Оля Войченко, автор і історик.

Ввечері того ж дня в залі новозбудованого УК Крайового Собору св. Івана Хрестителя українська столична громада вітала пана П. Саварина. Пані О. Фога, на жаль, не могла прибути. Пан П. Саварин залишився в Оттаві до неділі і взяв участь у Пластовім Апелі з нагоди святкування 1-го листопада.

В часах наклепів і очорнювання нашої громади в Канаді з великою приємністю і гордістю читаємо, що є інші люди й інші чинники, які оцінюють діяльність і посвяту українців та нагороджують за них наших людей.

Приятеlem бути для всіх, це те ж саме, що не бути приятеlem нікому.

Штука (мистецтво) — то великий чоловік, але я сказав би, що любов більша. Штука для вибраних може служити — любов усім служить. І сила її велика. У "Valse melancholique" говорить Марті Соня: "Ти — тип тих тисячок звичайних, невтомно працюючих мурашок, що гинуть без надгороди, і родяться на те, щоб любов'ю своєю удержувати лад на світі".

(Ольга Кобилянська)

Якщо виходитимеш на верхи, уживай власних ніг, не давайся нести, ані не сідай на плечі чи голови інших людей.

(Фрідріх Ніцше)

Багато людей недобачають добрі риси інших тому, що вони самі мають багато своїх хиб.

ТОЧНІСТЬ — це мистецтво відгадати на як довго спізниться та інша людина.

НАПАСТЬ НА ГЛАДКІЙ ДОРОЗІ

*"Я правду про тебе розкажу таку,
Гіршу за всяку брехню..."
(Олександр Грибоєдов)*

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Оце ми одержали офіційного листа від Загону "Червона Калина" за підписами Генеральної Старшини Загону пл. сен. Юрія Струтинського (отамана) та ст. пл. Нестора Голинського (канцлера) від 2 лютого 1988 р. курінь сильно "зобов'язують" редакцію помістити їхню статтю п. н. "Напасть на гладкій дорозі", як відповідь на статтю пл. сен. Миколи Грушкевича. Ми поміщуємо її такою, як вона була написана, без жодних наших коментарів, з думкою, що це можливо допоможе позитивно полагодити так званому і заслуженому Загону "Червоної Калини" з так визначним і випробованим у життєвому змагу членством таку вже задану справу свого члена.

Це жаль, що в цей ювілейний рік ми ще не є здібні на всесторонню розсудливість і прощення друг другові. Інші листування помістимо в черговому числі й остаточно закінчимо цю неприємну дискусію.

Наші очі, вуха й розум вже привикли до різного роду партійно-політичних наклепів і наклепників у пресі й на вічах. Але вичитати в органі пластової думки пасквіль одного курінного на другі курені, то мабуть річ небувала — унікальна. Мова тут, звичайно про статтю пл. сен. Миколи Грушкевича, Войн, "Пластовий закон на терезах", поміщеної у "Пластовому Шляху" за липень-грудень 1987 рік, у якій під його обстріл попав Загін "Червона Калина", за карнавалові вечерниці "Червоної Калини", та видалення зі Загону колишнього нашого члена. Ми з кривдою попід ручку ходити не збираємось, і тому таким самим стилем і порядком на неї й відповідаємо.

1. Загін "Червона Калина"

Пластовий Загін "Червона Калина" є федерацією 5-го Куреня УПС і 23-го Куреня УСП, віком між 21 до 85 літ. Майже всі наші члени мають вищу освіту — різні фахи, професії й політичні переконання. Між нами є священники, адвокати, лікарі, дентисти, інженери, мистці, видавці, професори американських університетів; особи з високими позиціями в американському корпоративному і фінансовому світі; люди з великим пластовим і громадським досвідом, стажем і репутацією (голова поважної української наукової установи, сучасний голова КПС, колишні голови КПС і КПР); страждальники польських тюрем і німецьких концтраків; бандерівці, мельниківці і т.д. Це ми навели не задля самохвальби і доброго враження, але як доказ, що ми є гуртом зрілих, освічених, досвідчених і відповідальних пластунів і громадян, — а не безвідповідальними галапасами і пияками, якими нас пл. сен. Микола Грушкевич своєю лихословною статтею зображає, понижає й ображає. Ця його писанина — це бричкою везене безглуздя.

2. Вечерниці "Червоної Калини"

Карнавалові вечерниці "Червоної Калини" є (бо завжди й були) забавою

загально громадською, а НЕ пластовою. Вони були подумані і започатковані нашими УСС-ми в 1920-их роках у Львові, як культурно-розвагова імпреза для молоді й громадянства, прихід з якої був, щоб фінансувати відоме перед Другою світовою війною на цілу Галичину, видавництво УСС-ів "Червона Калина". Ці вечерниці, відтак, відновили УСС-и в 1950-их роках у Нью-Йорку. А коли змоглися життям і працею, звернулися до пластового Загону "Червона Калина", щоб тими їхніми вечерницями заопікуватися і в їхньому імені далі їх організувати. Отже, ми їх не влаштуємо задля "Пиймо друзі, грай музико..."; як це арогантно тлумачить пл. сен. Микола Грушкевич у своїй статті, а задля "А ми тую Червону Калину підіймемо..."

Ми цей добровільно і безкорисно взятий на себе обов'язок сповняємо чесно, совісно, та лише якнайкраще вміємо і знаємо. А тому, що ті вечерниці є безпретенсійні, і мають загально громадський характер, їх уважає громадянство найпопулярнішою розваговою імпрезою на терені Нью Йорку. З цих причин, підпорядкувати їх тепер пластовому закону і влаштувати без алкогольних напитків, на нашу думку, було б нерозумно, недоцільно, а супроти громадянства навіть нечесно. Це б їх (і то без найменшого сумніву) зльокалізувало, знепопуляризувало б. Нам з таким наміром цих вечерниць не передавано, і Загін з таким задумом їх під свою опіку не перебирав.

Колись ці вечерниці відбувалися в Українському Народному Домі в Нью Йорку, а згодом у другорядних американських готелях, куди часто під полою неслося власні алкогольні напитки, кабаноси, ковбаси, канапки, солодке, а то й вареники. Але це було тоді, коли наше громадянство ще слабо заробляло, і багато людей ішло на ті вечерниці лише з патріотизму й сантименту до УСС-ів.

Тепер часи, обставини й публіка інші. Під загрозою самоліквідації, чотири роки тому ми були змушені перенести вечерниці до люксового готелю, куди з власними напитками і провіантом не тільки не можна приходити, але вважається некультурно. Це, річ ясна, значно збільшило наші контрактіві зобов'язання супроти готелю, а тим самим і ціни вступу. А тому, що часом для гостей вигідніше й корисніше мати напитки включені в ціну бенкету і балю, ніж окремо їх на залі самим купувати до того, ще й кельнерам "типи" давати, ми їх для гостей включаємо, але до пиття нікого не припрошуємо, не намовляємо і не заставляємо.

Сьогодні ті вечерниці збільшилося з 250 до майже 1,000 осіб і можна лише серцем радіти, коли наша молодь і громадянство, у чудових бальових сукнях і таксідах, сидять поруч себе, з собою розмовляють і разом своїми оплесками молодих деб'ютанток і їхніх (часто прибулих навіть з Канади) ескортів зустрічають. І щоби з такого сьогодні не радіти, такого не цінити і за таке ганьбити, то треба мати голову лише на те, щоб пластовий капелюх носила.

Наш Загін, крім моральної дивіденди, ніякого іншого зиску з тих вечерниць не має. Навпаки, часто потерпаємо, щоб через сніговію до них ще не доклатати. Дотепер прихід з цих вечерниць ішов на видання УСС-ів, а відтепер (тому, що видавництво "Червона Калина" вже майже перестало існувати) йтиму на інші допоміжні цілі, а одною з них це упорядкування архіву УСС-ів, якого недавно перевезено з Мінхену до Америки, і якого тепер упорядковує Об'єднання колишніх Вояків Українських Армій (ОбВУА).

3. До питання видворення нами колишнього нашого члена:

Ця справа, у письмовий танець якої втягнув нас автор статті, на яку відповідаємо, є для нас дуже неприємною, прикрою і болючою. Нам досьогодні

З М І С Т

важко збагнути, як міг старий пластун належати до куреня і рівночасно, в очі й поза очі команди і друзів, писемно й усно, паплюжити той свій курінь перед Владиками наших церков у ЗСА й Канаді, духовенством, пластовою владою, пресою, СУМ-ом, в туристичних агенціях, перед принагідними людьми, під церквами, на дорогах, і т.д., і т.д. Але фактом є, що таке сталося і ми (після довгих роздумувань, переконувань, і пропозиції виступити з куреня), рішенням величезної більшості голосів, остаточно "видворили" його з Загону. Отже пише свідомо велику неправду теперішній його курінний пл. сен. Микола Грушкевич, що він, мовляв, пострадав видворенням за його "Хрестоносний похід" проти алкоголю на забаві "Червоної Калини". Можна мати своє переконання і власну думку, але треба ще й вміти логічно думати.

Чи існує десь курінь, щоб за таке поступування надав своєму членові курінне відзначення, або причепив медалю на його груди? Котрий курінь таке б у себе толерував? Чи може пластун ламати, гнути або викривлювати цілий ряд інших пунктів пластового закону (бути несовісним, несправедливим, нечесним, небратерським, неприязельським, незрівноваженим, нездисциплінованим тощо), тільки, щоб захищати ту точку закону, на якій йому особисто найбільше залежить? Чи повинен пластун попадати в спазми, коли подорожуючий волить у чужій країні мати склянку вина з обідом замість льокальної каламутної води, або коли не пластун на забаві має алкогольний напитек — "бо так му сі хоче"? Чи повинні пластуни такий скрайний фанатизм (на будь якому пункті) плекати або толерувати? Щоб сьогодні так думати, так писати і так поступати, то треба хіба жити в коконі звитому з власних фантазій, привидів і уяв.

У нашому листі до пл. сен. Миколи Грушкевича з 2 лютого 1988 року ми, між іншим, написали таке:

"... тому, що Ви ще, мабуть, ніколи не були, висилаємо Вам до Клівленду запрошення на ті вечорниці. Якщо Ви чесний і совісний пластун, то Ви на них прибудете. Бо щойно тоді Ви зможете збагнути, як не об'єктивно нас і ту забаву Вам представлено; яке помилкове у Вас поняття; скільки неправди в тому, що Ви написали і сугерували пластовій братії у світі сущій; та яку велику кривду своєю нерозважністю Ви вчинили Загонові "ЧК".

На ті вечорниці, пл. сен. М. Грушкевич, на жаль, не прибув. Відповів нам, що "...вже давно перестав ходити на того рода розваги". Як рече пословиця: "сам не гам, і тобі не дам".

Генеральна Старшина Загону "Червона Калина"

*Філософія, або любов до мудрости, спрямовує
весь круг своїх діл на те, щоб дати життя нашому
духові, шляхетність серцю, світло думкам як
завершення всього. Бо коли дух у людини веселий,
думки спокійні, серце примирене — то все буває
світле, щасливе й блаженне. Це — філософія.*

(Григорій Сковорода)

Редакційна стаття

В. Соханівський: У Тисячоліття Християнства Руси-України 1

До джерел духовости

Ю. Кульчицький: З хрестом і тризубом 4

Д-р о. М. Стасів: Українське християнство між Сходом і Заходом 11

У. Пелех: Релігійна проблематика в літературі сучасної України 20

За поновну розбудову Пласту

П. Саварин: Святкування 75-річчя Пласту в Чикаго 23

О. Джулинський: Берімось до поновної розбудови Пласту 31

До проблем ПКТРЕТЬОГО

Т. Самотулка: Конгресові роздуми 33

М. М'яковська: Пласт і вічна українська діаспора 43

Ст. пл. О. А. Винницька: Батьки і Пласт 46

Е. Грималек: Тисячоліття християнства в Україні і Пласт. Привітання з 50-річчям (Ювілей священства) о. Б. Смика 52

ЮМПЗ/1987

Т. Джулинська: Ювілейна Міжкрайова Пластова Зустріч-1987 53

М. Грушкевич: З яким вислідом склали ми ювілейну здоровну пробу? 56

Р. Ващук: Зустріч, Зустріч... і Комп'ютер! 58

Я. Кім: Аксіос, аксіос, отче дяконе Михайле 60

В пошані тим, що відійшли

Р. Мицик: Людина відійшла, а спадщина велика 63

Хроніка

Я. Кім: Пл. сен. Петро Саварин і п. Ольга Фога нагороджені "Орденом Канади" 67

Генеральна Старшина Загону "Червона Калина": "Напасть на гладкій дорозі" 70